

De rol van Vereniging Buitenstad in het Almeerse groen

Hoe kunnen burgers en groene organisaties samen de kwaliteit en de identiteit van het stadslandschap versterken?

Marcel Vijn en Marien Borgstein

rapport 331
november 2016

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Wetenschapswinkel

De rol van Vereniging Buitenstad in het Almeerse groen

Hoe kunnen burgers en groene organisaties samen de kwaliteit en de identiteit van het stadslandschap versterken?

Marcel Vijn en Marien Borgstein

rapport 331
november 2016

Colofon

Titel	De rol van Vereniging Buitenstad in het Almeerse groen
Trefwoorden Keywords	Burgerparticipatie, netwerk, Groene Raad, stadslandschap Citizenship, network, Green Council, city landscape
Opdrachtgever	Vereniging Buitenstad
Projectuitvoering	Marcel Vijn Marien Borgstein Studenten: Rutger van Aken, Naoual El Bachrioui, Bianca Doevendans, Noor Fisdor, Thalita van den Hoek, Marit de Looijer en Denise Verdouw
Projectcoördinatie	Marcel Vijn
Financiële ondersteuning	Wageningen University & Research Wetenschapswinkel
Begeleidingscommissie	Gerda Lenselink, Vereniging Buitenstad Arjan Dekking, Vereniging Buitenstad Dinand Ekkel, CAH Vilentum Remco Hafkamp, Link to Liek Jan Wachtmeester, Stad en Natuur Lèneke Pfeiffer, Wetenschapswinkel WUR

Fotoverantwoording	De foto's, kaartjes en figuren zijn vervaardigd door de auteurs of de meewerkende studenten, tenzij anders aangegeven
Vormgeving	Wageningen University & Research, Communication Services
Druk	RICOH, 's-Hertogenbosch
Bronvermelding	Verspreiding van het rapport en overname van gedeelten eruit worden aangemoedigd, mits voorzien van deugdelijke bronvermelding
DOI	http://dx.doi.org/10.18174/394446
ISBN	978-94-6257-865-4

Wageningen, Wetenschapswinkel rapport 331

De rol van Vereniging Buitenstad in het Almeerse groen

Hoe kunnen burgers en groene organisaties samen de kwaliteit en de identiteit van het stadslandschap versterken?

Rapportnummer 331

Ing. Marcel Vijn en Ir. Marien Borgstein
Wageningen, november 2016

Vereniging Buitenstad

Vereniging Buitenstad is een initiatief in Almere en heeft zich ontwikkeld tot een inspirerend, lerend en ondernemend netwerk. Dit netwerk bestaat uit burgerleden en institutionele leden (bedrijfsleven, scholen, natuurorganisaties, woningbouwverenigingen, etc.). Daarnaast is er regelmatig contact met partners als de gemeente, het waterschap en de provincie.

Wageningen University & Research Wageningen Plant Research

Postbus 430
8200 AK Lelystad
0320 291111

Wageningen Plant Research is onderdeel van WUR. Binnen Wageningen Plant Research doet het team Stad-Land Relaties onderzoek naar regionaal voedsel en de verbindingen tussen stad en platteland.

Wageningen University & Research Wetenschapswinkel

Postbus 9101
6700 HB Wageningen
(0317) 48 39 08
wetenschapswinkel@wur.nl

Maatschappelijke organisaties zoals verenigingen en belangengroepen, die niet over voldoende financiële middelen beschikken, kunnen met onderzoeksvragen terecht bij de Wetenschapswinkel. Deze biedt ondersteuning bij de realisatie van onderzoeksprojecten. Aanvragen moeten aansluiten bij de werkgebieden van Wageningen University & Research: duurzame landbouw, voeding en gezondheid, een leefbare groene ruimte en maatschappelijke veranderingsprocessen.

Inhoud

Voorwoord	7
Samenvatting	9
Summary	11
1 Onderzoeksopzet	13
1.1 Inleiding	13
1.2 Probleemdefinitie en doel onderzoek	13
1.3 Leeswijzer	14
2 Burgerparticipatie	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Landelijk	15
2.2.1 Participatiemaatschappij en de 'doe-democratie'	16
2.2.2 Natuur en participatie	16
2.3 Lokaal	17
2.3.1 Participatieladder	18
2.3.2 Relatie burgerinitiatieven met de lokale overheid	19
3 Almere	21
3.1 'Almere principles'	21
3.2 Duurzame stedelijke ontwikkeling in Almere	21
3.3 Floriade	22
3.4 De gemeente in de praktijk	23
4 Vereniging Buitenstad	25
4.1 Inleiding	25
4.2 Intern	26
4.3 Relatie met de gemeente	26
5 Analyse Vereniging Buitenstad	29
5.1 Inleiding	29
5.2 Sterktes en zwaktes	29
5.3 Kansen en bedreigingen	31
5.4 Conclusies SWOT-analyse	32

6	Toekomstscenario's	35
6.1	Inleiding	35
6.2	Tuintje in mijn stad	35
6.3	Groen Doen!	36
6.4	Florum	37
6.5	Discussie scenario's	37
7	Conclusies	39
	Nawoord van Vereniging Buitenstad	41
	Literatuur	43
	Bijlage 1 Overzicht activiteiten 2010–2016	45
	Bijlage 2 Manifest van Buitenstad, Groene Raad	49
	Bijlage 3 Accelerator voor groene initiatieven	53

Voorwoord

Samenwerking in deze tijd vraagt om nieuwe, innoverende modellen

Het bijzondere groen van Almere, of dat nu de tuinstad van Ebenezer Howard, de stadslandbouw, de boomgaard in de wijk of de 228m² groen per inwoner is, behoort tot één van de sterkste identiteiten van de stad. Groene ruimte. Niet alleen een binnenstad maar ook een Buitenstad. Die unieke identiteit mag volop aandacht en ontwikkeling hebben. Zoals de haven van Rotterdam ook een unieke identiteit van een stad is waaromheen iedereen in de stad zich verbonden voelt.

Binnen dit aandachtsgebied en de ontwikkeling daarbinnen vervult de vereniging Buitenstad een belangrijke rol.

De vraag die in dit rapport centraal staat is hoe die rol in de toekomst vorm gegeven kan worden.

Ook in netwerkorganisaties zijn snelle ontwikkelingen gaande. Oude netwerkmodellen en netwerkorganisaties behoren tot de lineaire economie. Voorbij de volgende stap van circulaire economie (industriële ecologie, stakeholders, eco-effectiviteit en meervoudige waardecreatie) is de volgende stap de WEconomie waarin hubs en p2p netwerken, burgers en partijen samenwerken aan gedeelde en collectieve waardecreatie met een sterke community management component.

Inhoud en doel verbinden. Nog sterker: inhoud en doel vormen de basis van samenwerking en de samenwerking verbindt. Verbinden is geen centraal component meer.

De oude netwerkorganisatie, bij elkaar komen om verbonden te zijn, heeft afgedaan. De nieuwe netwerkorganisatie doet zijn intrede: samen kunnen we meer bereiken dan de som van onze individuele organisaties. En een stap daar voorbij: om mijn individuele doelstellingen te bereiken heb ik de community nodig.

Zoekend naar een bijpassend organisatiemodel en de invulling van de activiteiten lopen er steeds 2 vragen door elkaar heen: waartoe zijn wij op aarde? en wat kan een gezamenlijk organisatiemodel daarin meer bereiken dan de som van de individuele organisaties?

Buitenstad staat op het punt waarop invulling gegeven gaat worden aan deze nieuwe waarde. Voor de leden en voor de "buiten stad". Waarde met aantrekkingskracht. Waar burgers, groene organisaties, bedrijfsleven en overheden elkaar vinden voor het bereiken van zowel hun gezamenlijke als individuele doelstellingen.

Een vereniging die in deze nieuwe tijd een community-vorm faciliteert die écht iets gaat realiseren, een échte impact gaat hebben op de groene stad. Niet doordat elke organisatie zijn "ding" doet en we andere partijen bij ons project betrekken, maar door samen te komen. Door met elkaar de schouders onder een vraagstuk te zetten. Door te durven delen en door te durven gunnen. Door af en toe de span-of-control iets los te durven laten ten behoeve van het bereiken van het grotere doel.

Dat vraagt niet alleen aan Buitenstad om een bijpassend organisatiemodel te vinden maar ook iets aan de betrokken partijen die actief zijn in het groene domein van de stad: alleen als je met elkaar het nieuwe, innoverende model draagt kan dat de grote impact op Almere hebben waarin de stad gaat floreren. Er is naast het organisatiemodel ook bereidheid nodig om tot échte samenwerking te komen. Een bereidheid van alle partijen: burgers, groene organisaties, onderwijs, bedrijfsleven en overheden.

Remco Hafkamp, Link to Liek

Samenvatting

Vereniging Buitenstad is een organisatie die zich voornamelijk richt op het verbinden van burgers en organisaties in het Almeerse groen om het groene karakter van Almere te promoten. Het bestuur van de vereniging geeft aan dat een verandering van de huidige organisatievorm noodzakelijk is, omdat Vereniging Buitenstad in de huidige organisatievorm niet in staat is verder te groeien en haar doel te bereiken.

Kenmerkende sterktes van het functioneren van Vereniging Buitenstad zijn het organiserend en verbindend vermogen, betrokkenheid bij de ontwikkeling van Almere en het historisch besef dat aanwezig is bij de verschillende individuele bestuursleden. Deze sterktes worden zeer gewaardeerd door verschillende stakeholders in Almere en daarom zou het voor de toekomst van Vereniging Buitenstad waardevol zijn om extra op deze sterktes in te zetten. Tegelijkertijd is het van belang een aantal zwaktes van de organisatie aan te pakken. De belangrijkste zwaktes van Vereniging Buitenstad zijn een vrijblijvende houding van de institutionele leden, de ineffectieve externe communicatie en een onduidelijk profiel.

De gemeente Almere geeft aan blij te zijn met de enthousiaste groep mensen waar Vereniging Buitenstad uit bestaat, maar is huiverig om de mogelijkheid van een Groene Raad serieus te verkennen.

Binnen de ontwikkelingen van Almere liggen er een aantal kansen voor Vereniging Buitenstad. Deze kansen liggen vooral bij de groei van Almere, een stijgend aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet, en de decentralisatie van natuurbeleid.

Er liggen echter ook bedreigingen. Decentralisatie naar gebiedsniveau kan een bedreiging zijn omdat Vereniging Buitenstad gemeente breed opereert. Ook heeft de gemeente wegens bezuinigingen minder mankracht en middelen om burgerinitiatieven, zoals Vereniging Buitenstad, te ondersteunen. Daarnaast is de individualisering van de maatschappij een bedreiging, evenals de trend dat mensen er steeds minder vaak voor kiezen om lid te worden van een maatschappelijke organisatie. Hierdoor kan het voor Vereniging Buitenstad lastig zijn om een groter draagvlak te creëren.

In het nawoord geeft Vereniging Buitenstad aan te staan voor belangrijke keuzes en dat een herbezinning op de missie aan de orde is.

Summary

Vereniging Buitenstad is an organization that focuses on connecting citizens and organizations in the green areas of Almere to promote the green character of Almere. The board of the association indicates that a change in the organisation is necessary because Vereniging Buitenstad is not able to grow and achieve its purpose in the way it is currently set up.

Typical strengths of the functioning of Vereniging Buitenstad are its organising and binding ability, commitment to the development of Almere and the historical consciousness which is held by the various individual board members. These strengths are highly valued by different stakeholders in Almere and therefore it would be valuable for the future of Vereniging Buitenstad to put extra emphasis on these strengths. At the same time, it is important to deal with a number of weaknesses of the organisation. The main weaknesses of Vereniging Buitenstad are a noncommittal attitude of institutional members, ineffective external communication and an indistinct profile.

The municipality of Almere welcomes the enthusiastic group of people that make up the Vereniging Buitenstad, but is cautious when it comes to exploring the possibility of a Green Council seriously.

Within the developments in Almere there are a number of opportunities for Vereniging Buitenstad. These opportunities are mainly the growth of Almere, an increasing number of volunteers, and the decentralisation of nature policies.

However, there are also threats. Decentralisation to a more local level can be a threat because Vereniging Buitenstad operates throughout the whole city. Because of budget cuts, the municipality has less manpower and resources to support civic initiatives, such as Vereniging Buitenstad. In addition, the individualisation of society is a threat, as is the trend that people less and less frequently choose to join a social organisation. This may mean that it will be hard for the Vereniging Buitenstad to create greater support.

In the epilogue, the Vereniging Buitenstad states the it is facing important decisions and that a reconsideration of the mission is needed.

1 Onderzoeksopzet

1.1 Inleiding

Almere is ontworpen als een 'Garden City': een methode van stadsplanning die in 1898 geïnitieerd is door de Engelsman Ebenezer Howard. Het idee is dat steden als ruimtelijke, geordende en autonome gemeenschappen worden omgeven door groenstructuren, die woongebieden, industrie en landbouw in balans brengen. Anno 2015 kun je lopend door Almere de visie van Howard herkennen. Veel inwoners van Almere zijn zich echter niet bewust van het feit dat ze wonen in de groenste stad van Nederland. Daar wil een groep enthousiaste burgers verandering in brengen middels de Vereniging Buitenstad.

Burgerinitiatieven als Vereniging Buitenstad zijn kenmerkend voor de manier waarop mensen zich tegenwoordig opstellen in de maatschappij. Woorden als 'actief burgerschap', 'participatie' en 'inspraak' weerspiegelen karakteristieken van een veranderende samenleving, waarin burgerinitiatieven ontstaan uit mensen die iets willen betekenen voor hun gemeenschap. Zij hebben het gevoel sterker te staan wanneer ze de handen ineen slaan. Zo ook de initiatiefnemers van Vereniging Buitenstad. Een groep landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen heeft in 2009/2010 de aanzet gegeven om deze vereniging op te richten. Dit om hun visie op de groene structuur van Almere en de potentiële waarde van het groene stedelijke karakter onder de aandacht te brengen. Vereniging Buitenstad is inmiddels uitgegroeid tot een burgerinitiatief met een zeskoppig bestuur, bijna tachtig burgerleden en negentien institutionele leden. De vereniging wil de identiteit van het stadslandschap van Almere promoten en daarbij zowel een faciliterende als adviserende rol spelen richting andere stakeholders die werken aan de kwaliteit van groen in de stad. Vereniging Buitenstad ambieert een platform te zijn waarbinnen groene initiatieven van verschillende spelers in Almere aan elkaar verbonden worden, maar loopt tegen verschillende obstakels aan in de doorontwikkeling van de organisatie.

In dit rapport zijn de resultaten te vinden van het onderzoek waarin de maatschappelijke ontwikkelingen, de huidige situatie en verschillende toekomstscenario's in kaart zijn gebracht. Op basis hiervan wordt advies gegeven over de doorontwikkeling van Vereniging Buitenstad.

1.2 Probleemdefinitie en doel onderzoek

Om advies te kunnen geven over de invulling van een nieuwe organisatievorm die de doelen, activiteiten en kernwaarden van Vereniging Buitenstad tegemoet komt, hebben we de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Wat zijn mogelijke toekomstscenario's voor een organisatievorm voor Vereniging Buitenstad, rekening houdend met de sterktes en zwaktes van de huidige organisatievorm en de context van maatschappelijke ontwikkelingen en het politieke krachtveld van Almere?

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Welke maatschappelijke ontwikkelingen zijn op landelijk en lokaal niveau belangrijk voor burgerparticipatie?
2. Wat kenmerkt Vereniging Buitenstad en hoe past de organisatie in het huidige politieke krachtenveld van Almere?
3. Welke sterktes, zwaktes (intern), kansen en bedreigingen (extern) zijn het meest van invloed op het functioneren van Vereniging Buitenstad in haar huidige organisatievorm?
4. Wat zouden verschillende toekomstscenario's voor de organisatievorm van Vereniging Buitenstad kunnen zijn?

Om een antwoord te vinden op deze onderzoeksvragen zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt: een literatuuronderzoek, interviews, een focusgroep, een SWOT-analyse en het ontwikkelen van toekomstscenario's.

1.3 Leeswijzer

In dit inleidende hoofdstuk is het probleem dat centraal staat in dit rapport uiteengezet en zijn de onderzoeksvragen geïntroduceerd. In elk van de volgende hoofdstukken wordt een antwoord op één van de onderzoeksvragen gegeven.

Deelvraag 1 behandelt de maatschappelijke trends op het gebied van groene stedelijke ontwikkeling op landelijk en lokaal niveau. Deze trends en ontwikkelingen leggen de basis voor de rest van het rapport en worden vertaald naar de context van Almere. Dit wordt uitgewerkt in hoofdstuk 2 Burgerparticipatie en hoofdstuk 3 Almere.

In hoofdstuk 4 Vereniging Buitenstad wordt toegelicht hoe Buitenstad functioneert in het politieke krachtenveld van Almeerse spelers en daarmee wordt een antwoord gezocht op deelvraag 2. Dit hoofdstuk laat zien hoe verschillende actoren zich tot elkaar verhouden en waar samenwerkingen en spanningen ontstaan. De bevindingen in hoofdstuk 3 zijn voornamelijk gebaseerd op resultaten die verkregen zijn uit de interviews en de focusgroep.

Vanaf hoofdstuk 5 Analyse Vereniging Buitenstad gaat het rapport dieper in op de huidige situatie en mogelijke toekomstsituaties van Buitenstad. De SWOT-analyse is de basis voor hoofdstuk 5, waar de interne sterktes en zwaktes van de vereniging, maar ook de externe kansen en bedreigingen worden weergegeven. Aan de hand van dit hoofdstuk krijgt de lezer meer inzicht in het functioneren van Vereniging Buitenstad in de huidige organisatievorm en daarmee wordt deelvraag 3 beantwoord.

Na deze analyse volgt in hoofdstuk 6 Toekomstscenario's een antwoord op deelvraag 4 met een presentatie van drie toekomstscenario's die Vereniging Buitenstad kan gebruiken als basis voor een mogelijke nieuwe organisatievorm. In dit hoofdstuk worden ook de verschillen en consequenties van de scenario's met elkaar vergeleken.

Als laatste worden in hoofdstuk 7 conclusies getrokken over het functioneren van Vereniging Buitenstad en vervolgens gaat in het nawoord Vereniging Buitenstad in op deze conclusies en wat ze daarmee gaat doen.

2 Burgerparticipatie

2.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de maatschappelijke context waarin Vereniging Buitenstad zich als vereniging bevindt, is het waardevol om zicht te hebben op de verschillende actoren die het 'krachtenveld' vormen waar Vereniging Buitenstad deel van is en welke maatschappelijke ontwikkelingen van invloed zijn op dit krachtenveld. Deze maatschappelijke ontwikkelingen vinden zowel op landelijk als lokaal niveau plaats en beïnvloeden elkaar. Aangezien Vereniging Buitenstad vooral inspeelt op duurzame stedelijke ontwikkeling, gaat dit hoofdstuk voornamelijk in op trends en beleid die betrekking hebben op natuurontwikkeling en -behoud in Nederlandse steden en gemeenten. Daarna wordt er ingezoomd op burgerinitiatieven in de lokale context en wordt er besproken wat de trends voor burgerparticipatie en daarbij veelvoorkomende spanningen zijn. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op de algemene kenmerken van burgerinitiatieven. Met deze inzichten wordt antwoord gegeven op de deelvraag: *Welke maatschappelijke ontwikkelingen zijn op landelijk en lokaal niveau belangrijk voor burgerparticipatie?*

2.2 Landelijk

Het groeiende aantal burgerinitiatieven in Nederland komt voort uit verschillende maatschappelijke trends. Zo heeft individualisering van de maatschappij tot gevolg dat steeds minder mensen zijn aangesloten bij traditionele instituties, zoals kerken, politieke partijen en vakbonden (Veeneklaas, Salverda & Van Dam, 2012). Waar voorheen sociale collectiviteit als belangrijk werd beschouwd, lijken mensen nu steeds meer waarde te hechten aan een verscheidenheid aan opvattingen en pluriformiteit. De overheid wordt steeds meer onder druk gezet om bij beleidsvoering rekening te houden met deze trend richting individualisering, terwijl ze tegelijkertijd de voorwaarden voor een maatschappelijk vangnet moet creëren om de zwakkeren in de samenleving te ondersteunen wanneer dat nodig is.

Een tweede trend is 'informalisering', wat leidt tot verandering in participatievormen. Wat voorheen verliep via formele kanalen, zoals de kerk of een politieke partij, wordt nu meer via informele kanalen ingevuld, bijvoorbeeld informeel vrijwilligerswerk. Informelere omgangsvormen hebben ertoe geleid dat burgers, politici en ambtenaren elkaar directer benaderen en dat de scheiding tussen werk en privé steeds meer vervaagt (Veeneklaas et al., 2012). In navolging van de informalisering en individualisering is ook een trend te zien in het aantal afnemende lidmaatschappen; burgers zijn steeds minder lid van formele organisaties, terwijl het aantal vrijwilligers groeit (Boogers & Van de Wijdeven, 2012).

Een derde trend is de wereldwijde aandacht voor duurzaamheid. Het wordt steeds duidelijker dat ongeremde economische groei en de consumptiemaatschappij druk uitoefenen op natuurlijke hulpbronnen en dat dit tot klimaatverandering leidt (Veeneklaas et al., 2012). Waar vroeger duurzaamheid als een stoffige bezigheid werd gezien, is het nu een populair thema. De vraag naar ecologische en biologische producten groeit en duurzame keuzes krijgen steeds meer een plek in het leven van de consument.

Deze maatschappelijke trends van individualisering, informalisering en aandacht voor duurzaamheid, hebben invloed op de beleidsvoering van de overheid. Burgers verwachten immers dat de overheid inspeelt op hun veranderende behoeften. Ten gevolge hiervan, wordt er in beleidsnota's niet alleen ruimte gelaten voor burgers om problemen zelf aan te pakken, maar rekent de overheid daadwerkelijk meer op deze burgerparticipatie. Voor Vereniging Buitenstad heeft dit gevolgen voor de manier waarop zij in het krachtenveld tussen de overheid, maatschappelijke organisaties en burgers staan.

2.2.1 Participatiemaatschappij en de 'doe-democratie'

De term participatiemaatschappij wordt tegenwoordig breed gebruikt. Variërend van een nadruk op maatschappelijke en sociaal-culturele participatie tot het stimuleren van 'eigen kracht' en 'zelfredzaamheid' op het gebied van verzorging (Nationaal Kompas Volksgezondheid, 2014). Tegen het licht van de economische crisis, werd in de jaren '80 het begrip 'burgerparticipatie' voor het eerst op de agenda geplaatst, met als doel het takenpakket van de overheid te versoberen en privatisering te stimuleren (De Liagre Böhl, 1999). Echter, het versoberen van de verzorgingsstaat leidt niet automatisch tot een situatie waarin burgers de gaten opvullen die de overheid niet (meer) kan of wil dichten. Het activeren van maatschappelijke initiatieven vraagt om stimulatie en initiatief tot interactie van de kant van de beleidsmaker (Tonkens, 2014). De betrokkenheid van de burger is dan ook een thema dat met nadruk wordt opgenomen door beleidsmakers. Onder andere door middel van het uitbesteden van nationale overheidstaken naar een lokaal niveau, wil de overheid haar eigen taken inperken en sociale voorzieningen dichterbij de burger brengen (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2013).

Inzetten op de kracht van burgers wordt ook aangestipt in de nota 'doe-democratie', waarin de overheid probeert de doe-democratie te stimuleren door 'ruimte te maken voor maatschappelijk initiatief' (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2013). In deze nota wordt gesteld dat het steeds vaker voorkomt dat burgers niet meer wachten op politieke besluiten, maar zelf maatschappelijke problemen oplossen. Een voorbeeld kan zijn het openen van een buurtcentrum door middel van crowdfunding. Aangezien zulke initiatieven direct invloed hebben op de samenleving, wordt dit gezien als 'een vorm van meebeslissen door te doen'. De overheid spreekt in de nota 'Doe-democratie' de intentie uit om het 'vertrouwen in burgers' te hebben. Daarmee wil ze af van een te strakke regie vanuit de overheid zelf. De rol voor het openbaar bestuur zou in de toekomst vooral moeten bestaan uit het stimuleren, ondersteunen en mogelijk maken van maatschappelijke initiatieven.

Maatschappelijke initiatieven komen vaak voort uit burgerinitiatieven of coproducties. Coproducties zijn initiatieven waarbij inwoners, bedrijven en instellingen zich samen inzetten voor hun omgeving (Boogers & Van de Wijdeven, 2012). Daarnaast zijn maatschappelijke organisaties zoals Vereniging Buitenstad vaak verantwoordelijk voor dergelijke maatschappelijke initiatieven. Het kabinet ziet maatschappelijke organisaties als belangrijke spelers die de samenleving verbinden en vertegenwoordigen (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2013). Maatschappelijke organisaties kunnen een belangrijke rol innemen bij het versterken van de participatiemaatschappij of doe-democratie.

2.2.2 Natuur en participatie

In de context van participatiedenken, constateerden Veeneklaas, Salverda & van Dam (2012) in het afgelopen decennium een koerswijziging van het kabinet onder het motto 'meer burger en minder overheid'. Met betrekking tot natuur betekent dit dat de overheid wil inzetten op samenwerking tussen de overheid, organisaties en burgers om doelgericht invulling te geven aan natuurbeleid. Echter, ook de invulling van deze samenwerking is sinds 2004 behoorlijk verandert. Na een analyse van de beleidsnota's die betrekking hebben op burgerparticipatie, zien Veeneklaas, Salverda & van Dam (2012) een verschuiving in het overheidsbeleid van het inzetten op maatschappelijk organisaties met vast omlijnde beleidskaders naar beleid dat inzet op de verantwoordelijkheid van de burger. De verantwoordelijkheid voor natuur en landschap worden verschoven naar provincies, gemeenten, het bedrijfsleven, burgers en maatschappelijke organisaties.

Recente voorbeelden van nota's die inzetten op burgerkracht voor natuurbeleid en -ontwikkeling zijn het 'Natuurpact' en de 'Rijksnatuurvisie 2014' van het Ministerie van Economische Zaken. In beide documenten wordt de nadruk gelegd op het samenwerken met overheden, ondernemers, natuurorganisaties en burgers aan de versterking van de Nederlandse natuur. Het natuurpact legt bestuurlijk gezien veel nadruk op de rol van de provincies, die door decentralisatie van het natuurbeheer verantwoordelijk worden voor het onderhoud van natuurgebieden. Daarnaast moet de

provincie op lokaal niveau een invulling geven aan het lokale natuurnetwerk, die de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) op een natuurlijke wijze verbindt. Dit kan gedaan worden via rivieren en kanalen of agrarische gebieden. Bovendien stelt het natuurpact expliciet dat er ruimte moet worden gelaten voor ondernemers en maatschappelijke organisaties die zich in willen zetten voor de natuur. De assumptie is dat *“met bewoners en gebruikers van gebieden en met ruimte voor maatwerk [...] de natuurkwaliteit [kan] worden verhoogd en [...] ontwikkelingen en beheer adequaat [kunnen] worden georganiseerd.”* Deze uitspraak geeft de algehele decentraliserende trend weer. De overheid trekt zich hierin terug en laat verantwoordelijkheden voor uitvoerende taken over aan zowel lokale overheden, als maatschappelijke organisaties.

De nota 'Rijksnatuurvisie van 2014' geeft de ambitie van de overheid weer om te streven naar een 'natuur midden in de samenleving', waarbij iedereen 'dezelfde mogelijkheden heeft om deel te nemen in het beheer van deze natuur'. Hierbij wordt aangestuurd op 'functiecombinaties' waarin natuurontwikkeling wordt gecombineerd met bijvoorbeeld met duurzame landbouw of recreatie (Ministerie EZ, 2014). De aanname is dat dit zowel de biodiversiteit als de maatschappelijke betrokkenheid vergroot. In het kader van de functiecombinaties wordt aangenomen dat natuur in de stad van grote invloed is op het maatschappelijk welzijn, omdat het een positief effect zou hebben op gezondheid en sociale cohesie. In de nota 'Rijksnatuurvisie van 2014' wordt gesteld dat voornamelijk de gemeente verantwoordelijkheid heeft bij de invulling van 'omgaan met groen'. Desalniettemin, probeert het kabinet een stimulerende rol aan te nemen door verschillende 'groene (ronde) tafels' op te richten, waarin bedrijven en organisaties samen kunnen werken om de identiteit van de Nederlandse natuur te versterken. De overheid roept burgers en organisaties actief op om ideeën te delen en deel te nemen aan deze 'groene tafels'.

Met betrekking tot natuurbeleid wordt er dus vanuit de overheid de focus gelegd op participatie van de burger. De overheid rekent erop dat de burgers zelf initiatief en verantwoordelijkheid nemen om natuur in hun buurt te ontwikkelen en te onderhouden.

Een goed regionaal voorbeeld op dit terrein is de ontwikkeling van het Oostvaarderswold. Dit zou de verbinding worden tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold. Dit proces werd top down ingestoken en leidde tot veel protest vanuit de landbouw en maatschappelijke organisaties. Deze gingen vervolgens de politiek bespelen wat er uiteindelijk toe leidde dat het Oostvaarderswold werd afgeblazen. Om toch invulling te geven aan haar natuurdoelstellingen kwam de provincie met het programma "Nieuwe Natuur in Flevoland". Middels een prijsvraag werden projecten geselecteerd die Flevoland breed uitgevoerd kunnen worden om de natuur in Flevoland een impuls te geven. Dit leidde tot een enorme dynamiek. Partijen die eerstijds te hoop liepen tegen het Oostvaarderswold kwamen nu met de mmoise plannen voor natuurontwikkeling in Flevoland. Daarnaast waren er ook een aantal burgers met ideeën voor Natuurontwikkeling in Flevoland.

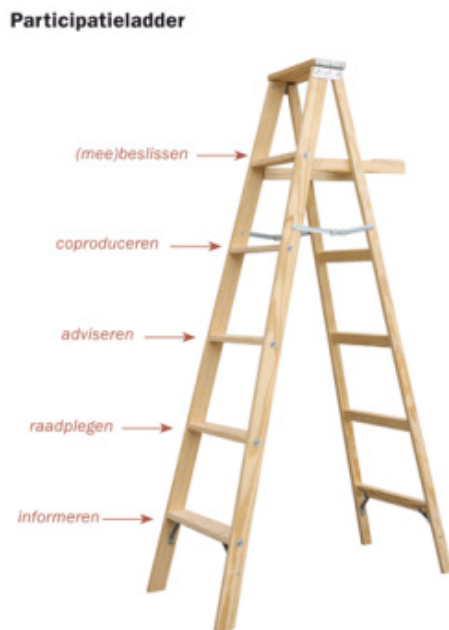
2.3 Lokaal

In navolging van het nationale beleid proberen veel gemeenten ook een beroep te doen op actieve burgers, door in te spelen op 'burgerkracht' en hen te betrekken bij besluitvormingsprocessen. Boogers & Van de Wijdeven (2012) deden een overzichtsstudie naar de burgerinitiatieven in het publieke domein. Hierin vergeleken zij verschillende casussen met elkaar en definieerden veelgebruikte participatiemethodes en spanningen tussen lokale overheden en burgerinitiatieven. Lokale overheden zoals gemeentes hebben hun eigen redenen om burgerparticipatie te bevorderen, naast sturing richting de participatiemaatschappij vanuit de nationale overheid. Deze argumenten zijn grofweg in te delen in drie categorieën. De eerste is een financiële reden: door bezuinigingen is het noodzakelijk om aanspraak te maken op de eigen verantwoordelijkheid van burgers. De tweede categorie is van ideologische aard: een verbonden samenleving waarin wordt samengewerkt en mensen elkaar inspireren, lijkt het ideaalbeeld te zijn. Daarnaast passen ook meer liberale opvattingen bij burgerparticipatie. Iedereen die kan bijdragen wordt geacht zijn verantwoordelijkheid te nemen en daarmee bij te dragen aan het welzijn van de stad. De laatste categorie omvat de assumptie dat de

participatiemaatschappij voortkomt uit een democratische keuze. Er wordt bijvoorbeeld gesteld dat mensen een kleinere overheid met minder regels willen en zelf meer taken willen oppakken (Boogers & Van de Wijdeven, 2012). Met andere woorden, gemeentes zoeken naar een pragmatische oplossing voor hun financiële problemen en zijn in de veronderstelling dat het inzetten op burgerkracht positief bijdraagt aan het maatschappelijk welzijn.

2.3.1 Participatieladder

Burgers worden niet alleen gestimuleerd om zelf aan de slag te gaan in burgerinitiatieven of de eerder genoemde coproducties. Ook worden zij in toenemende mate betrokken bij besluitvormingsprocessen. Burgers betrekken bij besluitvorming kan op verschillende manieren en met verschillende maten van betrokkenheid. De zogenaamde participatieladder, oorspronkelijk van Arnstein (1969), is een model om deze manieren in kaart te brengen (Figuur 1).

Figuur 1: Participatieladder

De bovengenoemde relaties tussen burger en overheid worden weergegeven in Figuur 1. Op welk niveau de betrokkenheid van de burger plaatsvindt, is enerzijds afhankelijk van de actieve participatie van burgers en anderzijds van de ruimte die een overheid laat voor discussie en deelname in het beslissingsproces. Zo staat op de laagste trede van de ladder informeren, waarbij een overheid enkel informatie verschaft over toekomstige ontwikkelingen. Een actieve houding van de burger is hierbij geen vereiste. Op de tweede trede staat raadplegen. Dit houdt in dat de overheid niet alleen de burger informeert, maar ook om input vraagt. Deze input zou het fundament van beleid kunnen vormen, maar dit is niet noodzakelijk. Op de middelste trede staat 'adviseren', dat een communicatiestijl representeert die verder gaat dan louter 'raadplegen'. Wanneer er door de gemeente aan burgers om advies wordt gevraagd, spelen deze burgers namelijk een belangrijke rol in het vormen van beleid. Met coproduceren, op de volgende trede, worden burgers gevraagd om actief mee te werken aan het opstellen van de agenda en het samen zoeken naar een oplossing. De hoogste trede 'Meebeslissen' wordt gezien als de hoogste, en daarmee meest betrokken, vorm van burgerparticipatie. Burgers worden er vrij gelaten in het maken van een agenda en beslissingen. De gemeente neemt dan zelf een secundaire positie in, door bijvoorbeeld alleen te adviseren (Edelenbos & Monnikhof, 2012). Zowel de rol die een maatschappelijk initiatief aan kan nemen, als het inhoudelijke succes dat kan worden geboekt, wordt beïnvloed door de stappen die beleidsmakers zetten en welke vorm van participatie gekozen wordt (Tonkens et al., 2012).

Aan de hand van de participatieladder zijn er verschillende trends te ontdekken in de strategieën die gemeenten inzetten om participatie te stimuleren. Boogers & Van de Wijdeven (2012) halen een onderzoek van ProDemos uit 2012 aan waaruit blijkt dat in 91,1% van de gemeenten is afgesproken om burgerparticipatie te stimuleren en 70% van de gemeenten voert dit beleid ook daadwerkelijk uit. Van deze gemeenten geeft 71,9% aan dat burgers betrokken worden door een beroep te doen op hun raadplegende en adviserende rol. Zij geven aan dat beleidsproblemen worden voorgelegd aan bewoners en op basis van hun input een aanpak ontwikkelen. Ook geeft 47,4% van de gemeenten aan dat zij op zoek zijn naar mogelijkheden om samen te werken met bewoners en organisaties, wat verwijst naar de vierde trede van de participatieladder: coproduceren. Slechts 18,5% van de gemeenten heeft in hun beleid de focus gelegd op de laatste trede van de participatieladder, 'meebeslissen'. Hier mogen burgers beslissingen maken en de gemeente treedt meer naar de achtergrond (Boogers & Van de Wijdeven, 2012). Kortom, naast dat gemeenten het belang van burgerparticipatie erkennen, wordt er vaak ook naar gehandeld. Het 'vertrouwen van de burger', waar de nationale overheid naar wijst, blijkt echter nog lastig te zijn. Het percentage gemeenten dat het hoogste niveau van invloed hebben aangegeven, is laag. Daarnaast zijn er voor elke trede van de participatieladder vanuit de gemeente verschillende benaderingswijzen mogelijk.

'Weg met die participatieladder?' is de vraag die Anke Siegers (2016) zich stelt. Zij geeft aan dat burgers teleurgesteld raken als blijkt dat ze wel mee mogen praten maar niet mee mogen besluiten. Dat leidt op de lange termijn niet tot meer participatie van burgers maar tot wantrouwen. Daarom pleit zij er voor om de participatieladder te vervangen door een trap van eigenaarschap. Bij deze 'trap' leggen politiek en bestuur de besluitvorming bij de burgers. Omdat burgers ook echt eigenaar zijn van het besluit zal dat leiden tot meer participatie.

2.3.2 Relatie burgerinitiatieven met de lokale overheid

Door de verschillende benaderingswijzen is het soms lastig voor gemeenten om met burgerinitiatieven om te gaan. Volgens Boogers & Van de Wijdeven (2012) komt het vaak voor dat burgerinitiatieven worden aangepast aan de kaders van het huidige beleid; als de initiatieven binnen de beleidskaders passen worden ze actief ingezet om het doel van de gemeente te bereiken. Passen ze niet binnen de beleidskaders, dan worden ze als beleidsobstructie gezien. Boogers & Van de Wijdeven (2012) geven aan dat de bestuursstijl van veel gemeenten daarom meer 'dirigerend dan dienend is', terwijl de beleidsnota's doen vermoeden dat er juist meer ruimte voor eigen sturing aan burgerinitiatieven wordt gegeven.

De tweede oorzaak voor potentiële spanning ligt in de mate waarin de overheid betrokken is bij burgerinitiatieven. Voor burgers kan de overheid verstikkend werken als er opeens veel van hen wordt gevraagd, terwijl zij in eerste instantie met een leuk, klein idee begonnen waren (Boogers & Van de Wijdeven, 2012). Als de initiatieven te veel steun en begeleiding krijgen, kan het voor de initiatiefnemers voelen alsof het initiatief hen ontnomen wordt. Andersom, als de overheid helemaal geen betrokkenheid of interesse toont, kan het voor de initiatiefnemers juist voelen alsof ze helemaal niet serieus worden genomen. Het komt volgens Veeneklaas, Salverda & van Dam (2012) vaker voor dat de overheid burgerinitiatieven niet erkent, wat tot diepe verontwaardiging aan de kant van de burgers kan leiden. Daarom is het voor de gemeente belangrijk om de juiste balans te hebben tussen ondersteuning en interesse bieden enerzijds, en ruimte laten voor de ideeën van de bewoners anderzijds.

Evelien Tonkens, hoogleraar Burgerschap en Humanisering van de publieke sector, kaart aan dat het laatst genoemde type spanningen te maken kan hebben met de legitimiteit van het burgerinitiatief (persoonlijke communicatie, 04-06-2015). Ze geeft aan dat er burgerinitiatieven ontstaan vanuit professionals die met een idee bij de gemeente aankloppen. De gemeente kan hier kritisch op reageren door zich af te vragen of dit inderdaad de beste oplossing is en of de desbetreffende persoon het meest geschikt is om dit aan te pakken. Daarnaast moet een initiatiefnemer zich bewust zijn van zijn of haar rol als inwoner van een gemeente en de mate waarin hij of zij zich kan profileren als deskundige. Voor deskundig advies huurt de gemeente vaak zelf professionals in. Daarnaast zijn

gemeenten, volgens Tonkens, met het oog op burgerparticipatie vooral op zoek naar 'doeners' die met een initiatief starten om een concreet probleem op te lossen. In mindere mate zoeken zij naar 'denkers' die participatie enkel op het niveau van ideeën laten plaatsvinden.

3 Almere

3.1 'Almere principles'

Almere heeft de ambitie om in 2030 de vijfde stad van Nederland te zijn. Almere wil echter niet alleen groeien in kwantiteit, maar ook haar kwaliteit behouden en bevorderen. Daarom zijn in 2008 zeven 'Almere principles' opgesteld door de gemeente Almere in samenwerking met het bureau William McDonough & Partners. De principles luiden:

1. Koester diversiteit
2. Verbind plaats en context
3. Combineer stad en natuur
4. Anticipeer op verandering
5. Blijf innoveren
6. Ontwerp gezonde systemen
7. Mensen maken de stad

Principe 7 richt zich specifiek op burgerparticipatie en de ontwikkeling van natuur valt onder principes 1, 2, 3 en 6. Daarnaast is er ruimte voor de identiteit van Almere als jonge groene stad, die naar voren komt in principe 2. Deze 'Almere principles' moeten richting geven aan duurzame stedelijke ontwikkeling en worden daarom in veel beleidsdocumenten aangehaald als leidraad. Voor gemeentelijke nota's over natuurontwikkeling en natuurbehoud vormen ze vaak de basis van het document. In de volgende paragraaf zullen een aantal beleidsnota's besproken worden, die belangrijk zijn voor de stedelijke groei en het verduurzamen van Almere.

3.2 Duurzame stedelijke ontwikkeling in Almere

Omdat de vraag naar woningen en mogelijkheden voor expansie van het bedrijfsleven in de Randstad blijft groeien, en er binnen de Randstad geen ruimte is om uit te breiden, werd er naar andere uitbreidingsmogelijkheden gekeken. Aangezien Almere ruimte heeft om op deze vraag in te gaan, heeft de stad in 2007 met het rijk het 'RU contract schaalsprong Almere' getekend (Gemeente Almere, 2009). Dit betekent dat het Rijk Almere helpt om door te groeien van 190.000 inwoners naar 350.000 inwoners in 2030. In 2009 heeft Almere de invulling van deze schaalsprong vastgelegd in het document 'Structuurvisie Almere 2.0'.

In de structuurvisie Almere 2.0 wordt vooral aandacht besteed aan de doorontwikkeling van stadsdelen. Daarnaast is er veel aandacht voor de infrastructurele planning, die zowel stadsdelen met elkaar, als de stad met de regio moet verbinden. Het is de bedoeling dat er 60.000 woningen en 100.000 arbeidsplaatsen bij komen (Gemeente Almere, 2009).

Naast ontwikkelingen op economisch en sociaal gebied, is een belangrijke voorwaarde voor de gemeente Almere dat bij de uitbreiding het groene karakter van de stad behouden blijft. In het contract is daarom de ambitie van duurzame ontwikkeling opgenomen, waarin de zeven 'Almere principles' leidraad zijn. De opschaling van Almere moet daarmee niet alleen een 'schaalsprong' zijn, maar ook een 'duurzaamheidssprong'. In de structuurvisie 2.0 heeft de ecologische waarde van Almere daarom een prominente plaats gekregen. Met betrekking tot duurzame groene ontwikkeling wordt voornamelijk aandacht besteed aan de verbinding van groene woon- en werkmilieus, de kwaliteit van buitendijkse watergebieden, het implementeren van stadslandbouw, een diverse groenstructuur met voldoende recreatiemogelijkheden en duurzame gebiedsontwikkeling gericht op het sluiten van kringlopen.

In navolging van de nationale trends, zet ook de gemeente Almere in op burgerparticipatie met betrekking tot natuurontwikkeling en -behoud. Om burgerparticipatie te verankeren in gemeentelijke besluitvormingsprocessen, is ten eerste 'De Almeerse participatienota' (Gemeente Almere, 2013a) opgesteld om richting te geven aan de trend van decentralisatie en de transitie richting de doe-democratie. Deze nota is geschreven in een samenwerking tussen de gemeente en Burgerparticipatie Almere, een initiatiefgroep die probeert participatieprocessen te normaliseren binnen de gemeente. Volgens de gemeente is "*participatie cruciaal om de kloof tussen politiek, ambtenaren en bewoners te verkleinen*" (Gemeente Almere, 2013a). Het doel van de nota is om een handleiding te bieden voor manieren waarop de gemeente in gesprek kan gaan met burgers.

Ten tweede wordt in het Almeerse groenbeleid het belang van burgerparticipatie benadrukt. Het doel van de nota 'Kleur aan groen' is om vorm te geven aan het derde principe van de 'Almere principes': 'combineer stad en natuur'. Dit proberen ze te doen door bewoners en ondernemers ruimte te bieden om meer initiatieven te realiseren en participatie in het Almeerse groen te stimuleren. Dit sluit ook aan bij principe 7: 'mensen maken de stad.' Binnen deze principes ziet de gemeente voornamelijk een faciliterende rol voor zichzelf:

"De gemeente is niet leidend, maar faciliterend. Haar rol bestaat uit randvoorwaarden creëren, actief uitnodigen en het proces begeleiden en faciliteren. Belangrijk daarbij zijn aanmoediging, het leggen van relaties en het mogelijk maken van kennisuitwisseling" (Gemeente Almere, 2013b).

De nota is bedoeld om kaders aan te geven voor het beoordelen van initiatieven die mogelijk niet bij het bestemmingsplan van een gebied passen. Zo moet een initiatief 'voor een verbetering van de essentie van het groenblauwe raamwerk van Almere zorgen'. De essentie van het groenblauwe raamwerk, het groen en het water dat via de wijken en stadsparken Almere verbindt aan natuurgebieden en wateren, is het fundament en de identiteit van Almere. Verder moeten initiatieven aan een aantal ontwikkelprincipes voldoen. Het initiatief moet bijvoorbeeld verbonden zijn met het gebied, de identiteit van het gebied versterken en het moet bijdragen aan het onderhoud van het gebied. Zowel de essentie en de ontwikkelprincipes lijken niet erg concreet. Dit is vooral omdat de intentie van het beleid is om ruimte te laten voor creatieve ideeën en niet de kaders 'dicht te timmeren' (Gemeente Almere, 2013b). Het kan zowel een voordeel als een nadeel zijn om de kaders voor burgerinitiatieven vrij open te laten. Enerzijds zullen op deze manier veel initiatieven binnen de kaders passen. Anderzijds is het voor de gemeente nog steeds lastig om de kwaliteit en toepasselijkheid van de initiatieven te beoordelen.

3.3 Floriade

Almere heeft de kans gegrepen om de ambities van de tuinbouw, innovatieve teelttechnieken, te combineren met de agenda van de stad: duurzame stedelijke ontwikkeling. Deze ambities zijn verenigd in het thema van de Floriade: '*growing green cities*'. Dit thema staat symbool voor duurzame ontwikkelingsvraagstukken over klimaatverandering, voedselvoorziening en duurzame energie. De kernwaarde voor de Floriade luidt: "*de mens staat centraal, kwaliteit van leven heeft prioriteit en de tuinbouw levert oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken*" (Gemeente Almere, 2015).

Voor de Floriade is een gebied aan Weerwater, het centraal liggende meer grenzend aan het stadscentrum, beschikbaar gesteld, wat als laboratorium kan fungeren voor de combinatie van innovatieve tuinbouw en duurzame groene stedelijke planning. In het Masterplan Floriade wordt de wens uitgesproken om samen met 'iedereen' te bouwen aan de Floriade. Ook wil de gemeente definitief af van de ouderwetse 'top-down aanpak' (Gemeente Almere, 2015, p. 10). Met 'iedereen' wordt bedoeld op inwoners, tuinders, ondernemers, ontwikkelaars, enzovoorts. Het is de bedoeling dat op verschillende kavels in het gebied door initiatiefnemers geëxperimenteerd kan worden met betrekking tot kringlopen.

De organisatie van de Floriade verloopt via een B.V., die los van de gemeente zelf staat. Deze 'Floriade B.V.' zal onder andere verantwoordelijk worden voor de werving van projecten (zowel nationaal als internationaal), het stimuleren van samenwerkingsverbanden, internationale promotie van de Floriade, het beheer en onderhoud van het terrein en de vastgoedontwikkeling.

Met het oog op de Floriade is een *growing green* beweging in gang gezet die onder de subthema's *feeding, greening, energyzing* en *healthyng* concreet aandacht besteedt aan de invulling van een 'groene stad'. Deze beweging roept burgers, maatschappelijke organisaties en ondernemers op om duurzame initiatieven in te dienen, die bij zouden kunnen dragen aan de ontwikkeling richting een nog groenere stad. Zo zet VMBO-school het Echnaton in op het 'zijn van de meest gezonde school in de meest gezonde buurt' door leerlingen op de schoolakker te laten werken en educatieprogramma's voor basisscholen op te zetten (Mensen maken de stad, 2013). Vereniging Buitenstad heeft bijgedragen met het project 'de eetbare stad', waarin ze een kaart hebben gemaakt die laat zien waar in Almere planten staan met eetbare vruchten die geplukt mogen worden.

3.4 De gemeente in de praktijk

In beleidsnota's en het Masterplan Floriade schetst de gemeente Almere het beeld van zichzelf als faciliterend en aanmoedigend (Gemeente Almere, 2015). Ook stelt de gemeente dat zijzelf eindverantwoordelijk is voor het participatieproces (Gemeente Almere, 2013a; Gemeente Almere, 2013b; Dekking, 2015). Ondanks het beeld dat door de gemeente Almere geschetst wordt, lijkt een standaardprocedure voor het ondersteunen van burgerinitiatieven te missen. Organisatorisch is de structuur om initiatieven te faciliteren nog niet volledig ontwikkeld (Governance workshop gemeente Almere, 21 mei 2015). Uit een interview met de gemeente bleek dat burgerinitiatieven zich vooralsnog kunnen melden bij het ondernemersloket. Echter, een burgerinitiatief wordt daar nog niet altijd als zodanig herkend, waardoor burgers soms aansluiting bij de gemeente kunnen missen.

4 Vereniging Buitenstad

4.1 Inleiding

Vereniging Buitenstad is opgericht in 2010 om een platform te bieden waarin het onder de aandacht brengen van het Almeerse landschap centraal staat. Vereniging Buitenstad heeft tachtig burgerleden. Daarnaast zijn er negentien institutionele leden, waarvan een groot deel 'groene partners' die ook actief bezig zijn met hun specifieke missie en bijbehorende taken in het Almeerse groen. De overige institutionele leden bestaan uit organisaties die 'groen' niet direct in hun takenpakket hebben, zoals scholengemeenschappen of woningbouwcoöperaties.

Vereniging Buitenstad ziet zichzelf hiermee voornamelijk als een netwerkorganisatie. Dit probeert zij te bewerkstelligen door bijeenkomsten te organiseren en mogelijke samenwerkingspartners bij elkaar te brengen. De bedoeling van deze bijeenkomsten is dat er overzicht ontstaat over een bepaald groen-gerelateerd onderwerp. Wat gebeurt er al en wat is er nog meer nodig of mogelijk? Omdat mogelijke samenwerkingspartners aanwezig zijn, kunnen zij vervolgens aan de slag met een bepaald initiatief of thema. Elk kwartaal is er een 'Groene Sociëteit' of excursie. Daarin wordt een 'groen' thema verkend. Georganiseerd met een lid organisatie of partner en met gebruik van locaties van anderen. Een overzicht van de onderwerpen van de Groene Sociëteiten staan in tabel 1.

Tabel 1 Groene Sociëteiten 2010 - 2016

24 11 2010	Biodiversiteit in en om de stad
03 03 2011	Groen en gezond
06 06 2011	Landgoed Almere, Groen en Kunst
12 11 2011	Groene vinger in de stad
24 03 2012	Tuinarchitectuur en tuinieren in de polder
25 05 2012	De eetbare Buitenstad
29 09 2012	Vaarexcursie Almere Stad
09 11 2012	Groen en Stadslandbouw
23 02 2013	Van top down naar bottom up, over burgerparticipatie door woningcorporaties
17 04 2013	De duurzame stad en polder, verschillende visies op voedsel
30 08 2013	Excursie Vogeleiland
27 09 2013	Boomverhalen, een kleine geschiedenis van Almere
1 02 2014	Sport.Buiten.Kans
13 06 2014	Excursie Landschapskunst in Almere
28 11 2014	Waarde van water
06 03 2015	Berenklauwconferentie
31 05 2015	Dag van het Park
26 06 2015	Oosterwold
07 10 2015	Symposium Groen en gezond
18 05 2016	Stad zonder stenen
29 05 2016	Dag van het Park
11 06 2016	Fietsexcursie Almere Haven

Ook pakt Vereniging Buitenstad soms een project op en brengt deze tot uitvoering, zoals het maken van een parkenfolder en aandacht schenken aan het thema eetbaar Almere, inclusief het vullen van de wildplukwebsite (zie tabel 2).

Tabel 2 Initiatieven en projecten 2010 - 2016

2011	Eetbaar Almere, ontsluiten van informatie over eetbaar groen via www.wildplukwijzer.nl
2013	VINDplaats Zenit, buurtbewoners en organisaties zijn uitgenodigd om stadslandbouw te ontwikkelen op een archeologische vindplaats
2014	Project 'KIC Incubator Network'
2015	Project 'Werkplaats Maak de Buurt'
2015	Project parken en stranden, ontsluiten van informatie én tentoonstelling in het stadsarchief

Het oppakken van projecten ziet Vereniging Buitenstad echter niet als haar kernactiviteit. Daarnaast wil Vereniging Buitenstad graag gesprekspartner voor de gemeente zijn, om richting te geven aan het beleid.

Een volledig overzicht van de activiteiten van Vereniging Buitenstad is te vinden in bijlage 1.

4.2 Intern

De bestuursleden van Vereniging Buitenstad vinden voornamelijk dat hun meerwaarde ligt in 1) het zijn van een onafhankelijke speler en 2) het leggen van verbindingen. Dit wordt gerealiseerd door het grote netwerk van de bestuursleden. Deze meerwaarde werd door de bestuursleden als volgt verklaard: door hun onafhankelijkheid, hoeven zij zich 'naar niemand te verantwoorden'. Hierdoor kunnen ze vrij bewegen en vooral thema's en projecten oppakken die andere partijen niet oppakken. De bestuursleden geven aan dat zij een goed beeld hebben van wat er in de stad speelt. Daarnaast kan Vereniging Buitenstad snel een bijeenkomst organiseren met het grote netwerk van de individuele bestuursleden en institutionele organisaties. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen verschillende stakeholders hun problemen en oplossingen aankaarten en kan er aan de gedeelde problematiek worden gewerkt, waardoor 'initiatieven naar een hoger plan worden getrokken.'

Het meest genoemde probleem is de vrijblijvendheid van de bijeenkomsten. Dit kwam ook naar voren uit een eerder gehouden enquête met de institutionele partners van Vereniging Buitenstad. Zowel bestuursleden als institutionele partners geven aan dat de bijeenkomsten vruchtbaar en gezellig zijn, maar dat na afloop iedereen weer 'zijn eigen gang gaat'. Er zijn veel spelers bezig in het Almeerse groen, die vaak allemaal met hun eigen agendering en projecten werken, zelfs wanneer zij op dezelfde locatie gevestigd zijn. De partijen geven aan graag mee te werken aan een gezamenlijk programma of een gezamenlijke agendering, maar niet hun autonomie en identiteit kwijt te willen raken. Hierdoor blijven thema's en problemen vaak 'liggen' en blijven de bijeenkomsten te vrijblijvend. Er is betrokkenheid, maar deze wordt onvoldoende omgezet in gezamenlijk handelen.

De groene partners geven aan dat zij geen eenduidig beeld hebben over de rol van netwerkorganisatie Vereniging Buitenstad. Enerzijds wordt de verbindende functie van Vereniging Buitenstad gewaardeerd en geven spelers aan er veel aan te hebben, omdat zij nieuwe contacten hebben opgedaan. Anderzijds wordt er ook gezegd dat de groene spelers in Almere zelf 'wel hun contacten hebben' om mee samen te werken als ze dat willen of nodig hebben.

4.3 Relatie met de gemeente

De gemeente Almere probeert onder andere door het stimuleren van lokale groene initiatieven de stad op een duurzame manier te ontwikkelen. Vereniging Buitenstad probeert deze initiatieven ook te stimuleren door verschillende partijen met elkaar te verbinden en tussen hen samenwerking tot stand te brengen. Deze overeenkomstige visie maakt dat de gemeente en Vereniging Buitenstad logische en

waardevolle partners zijn. Beide partijen zien de meerwaarde van samenwerking, maar er blijken ook verschillen van inzicht te zijn.

Het contact tussen Vereniging Buitenstad en de gemeente loopt voornamelijk via de bestuursleden, die door middel van hun persoonlijke contacten aansluiting kunnen vinden bij de gemeente. Bestuursleden geven aan dat ze het jammer vinden dat de gemeente vrij 'passief' reageert wanneer Vereniging Buitenstad problemen in de stad aankaart en wat eventuele oplossingen kunnen zijn. Daarnaast wordt er frustratie geuit over het gebrek aan erkenning vanuit de gemeente naar Vereniging Buitenstad. Er wordt aangegeven dat Vereniging Buitenstad door de gemeente wordt gevraagd om een bijeenkomst te organiseren, waar de gemeente dankbaar gebruik van maakt. Echter, achteraf 'vergeet' de gemeente Vereniging Buitenstad te vermelden in beleidsrapporten die naar aanleiding van deze bijeenkomsten zijn geschreven. Het concrete voorbeeld dat een aantal keer wordt genoemd is de bijeenkomst over 'Kleur aan groen', waar door de gemeente om werd gevraagd en wat door Vereniging Buitenstad heel snel geregeld kon worden. In de nota 'Kleur aan groen' staat Vereniging Buitenstad echter niet vermeld. Vereniging Buitenstad zou graag serieuzer genomen willen worden door de gemeente, omdat zij geloven dat zij een waardevolle gesprekspartner voor de gemeente zijn. In een gesprek met een voormalig wethouder is Buitenstad uitgedaagd om de mogelijkheid te verkennen om zich om te vormen tot een Groene Raad. Dit idee is later uitgewerkt in een manifest (zie bijlage 2) waarin de rol van Vereniging Buitenstad als Groene Raad wordt beschreven. Als Groene Raad wordt de rol van Vereniging Buitenstad minder vrijblijvend, ook richting gemeente.

De gemeente Almere geeft aan blij te zijn met de enthousiaste groep mensen waar Vereniging Buitenstad uit bestaat. De gemeente is, volgens de geïnterviewde medewerkers, wel degelijk actief. Als gemeente pakken zij problemen op en willen zij graag samenwerken met de groene initiatieven vanuit de stad. Bij een initiatief probeert de gemeente een faciliterende rol aan te nemen. Door bureaucratie duurt het soms wat langer voordat er iets gebeurt in de wijk of buurt, maar er gebeurt wel 'iets'. Het probleem is, volgens de gemeente, dat Vereniging Buitenstad te snel wil. De geïnterviewde medewerkers van de gemeente zijn bang dat er met een Groene Raad een extra bureaucratische laag wordt gecreëerd. Zij interpreteren de Groene Raad als een extra orgaan bij de gemeente of tussen hen en de inwoners. Het doel van de Groene Raad is voor hen niet duidelijk. Er wordt aangegeven dat de projecten van Vereniging Buitenstad erg gewaardeerd worden en dat de gemeente daarin best zou willen bijspringen.

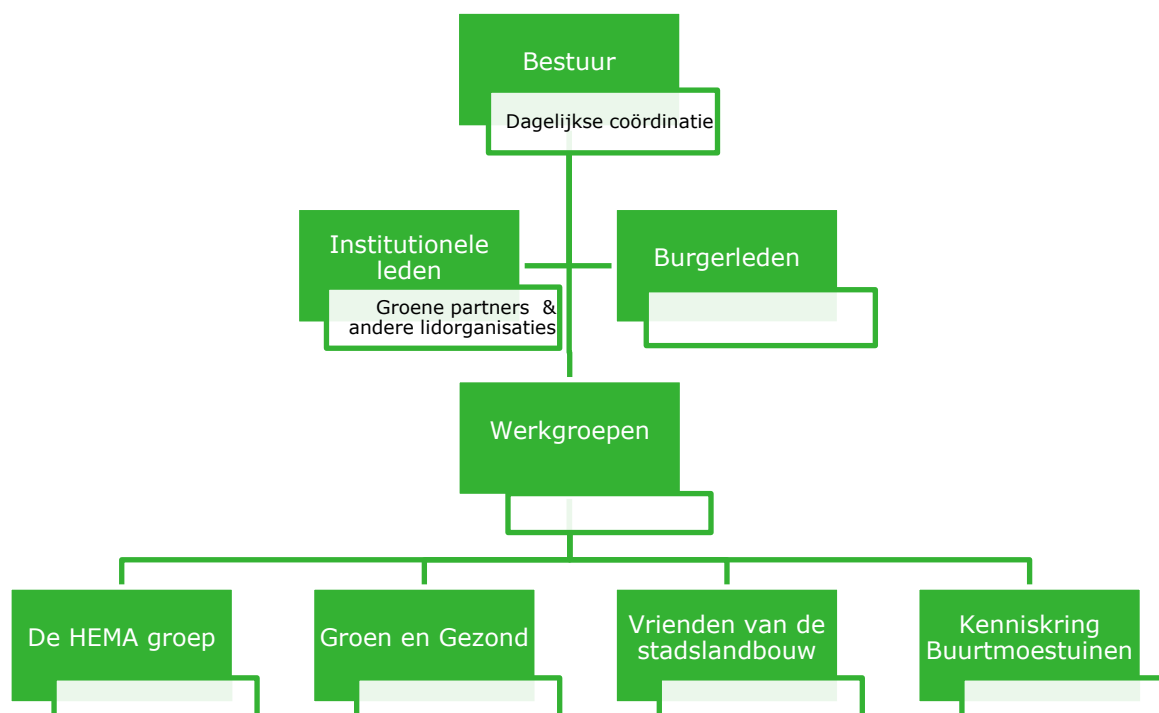
5 Analyse Vereniging Buitenstad

5.1 Inleiding

Bij het in kaart brengen van de huidige situatie van Vereniging Buitenstad, wordt er een antwoord gezocht op de derde deelvraag, die luidt: 'Welke sterktes, zwaktes (intern), kansen en bedreigingen (extern) zijn het meest van invloed op het functioneren van Vereniging Buitenstad in haar huidige organisatievorm?' Allereerst zullen de kenmerken van de organisatie gecategoriseerd worden volgens een sterkte-zwakte model. Vervolgens worden kansen en bedreigingen voor Vereniging Buitenstad in haar huidige organisatievorm benoemd. Gezamenlijk geven deze gegevens een SWOT-analyse waarin de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van Vereniging Buitenstad in de huidige situatie worden weergegeven.

5.2 Sterktes en zwaktes

De huidige organisatiestructuur wordt hieronder weergegeven in een organogram (Figuur 2). Vereniging Buitenstad bestaat uit institutionele leden en burgerleden deels onderverdeeld in verschillende werkgroepen. De dagelijkse coördinatie wordt uitgevoerd door het bestuur.

Figuur 2 Organogram huidige situatie Vereniging Buitenstad
Bron: bewerking auteur

Op basis van interviews met verschillende interne en externe stakeholders en de informatie vergaard tijdens de focusgroep zijn de sterktes en zwaktes van Vereniging Buitenstad geïdentificeerd.

Tabel 3 Sterktes huidige van situatie Vereniging Buitenstad

Sterktes	
Inwoners van Almere	Alle bestuursleden wonen in Almere, waardoor zij snel kennis kunnen nemen van ontwikkelingen in de stad en zich als actieve burgers kunnen presenteren. Dit geeft hen een zekere legitimiteit richting andere stakeholders.
Betrokkenheid	De bestuursleden van Vereniging Buitenstad tonen een grote passie voor het groen in Almere en voelen zich zeer betrokken bij de ontwikkelingen in de stad. Dit is de basis voor hun motivatie om actief te zijn en blijven bij Vereniging Buitenstad.
Ambitie	Het bestuur is veeleisend ten aanzien van de doelen die het aan zichzelf stelt en wil voortdurend het beste uit de vereniging halen.
Individueel groot netwerk	Elk individueel bestuurslid heeft een groot netwerk onder stakeholders die actief zijn in het groen van Almere. Stuk voor stuk zijn de bestuursleden bekende namen door hun betrokkenheid bij en zichtbaarheid voor hun werk of andere vereniging.
Expertise individuen	De bestuursleden zijn ook op professioneel vlak werkzaam (geweest) op het gebied van groen welzijn in stedelijke gebieden. Elk van hen heeft daarom expertise op het gebied van bijvoorbeeld stadslandbouw of landschapsarchitectuur.
Historisch besef natuur Almere	De bestuursleden van Vereniging Buitenstad hebben veel historische kennis over de ontwikkeling van Almere en haar groene structuren, grotendeels omdat zij daar zelf bij betrokken zijn geweest.
Organiserend vermogen	De vereniging is in staat om, in vergelijking met andere stakeholders, snel een activiteit of bijeenkomst te organiseren en daarvoor mensen bij elkaar te brengen.
Onafhankelijk	De vereniging is in staat om zelfstandig een oordeel te vormen of actie te ondernemen, zonder zich (geheel) te laten beïnvloeden door anderen (met name de Gemeente). Zodoende kunnen ze een eigen koers varen.
Zowel doeners als denkers in bestuur	Een vereniging heeft zowel mensen nodig die ideeën genereren, als mensen die deze ideeën uitvoeren. In het bestuur van Vereniging Buitenstad zitten mensen uit beide categorieën.
Informeel en flexibel karakter	Vereniging Buitenstad wordt door het bestuur en de leden van de vereniging gekenmerkt als een vrolijke en gezellige vereniging, waar gelijkwaardigheid heerst en weinig verplichtingen zijn. Dit wordt door veel van hen gewaardeerd en is een reden om betrokken te zijn.

Tabel 4 Zwaktes van huidige situatie Vereniging Buitenstad

Zwaktes	
Niet genoeg mankracht voor uitvoering	Het bestuur van Vereniging Buitenstad bestaat uit zeven personen, waarvan de meesten ook andere dagelijkse werkzaamheden hebben, al dan niet in een full-time baan. De huidige activiteiten vragen meer uren dan zij eigenlijk beschikbaar hebben.
Onvoldoende synergie	De houding van de institutionele partners is betrokken maar ook vrijblijvend. Daardoor is er onvoldoende synergie en komt het te weinig tot gezamenlijk handelen.
Onduidelijke interne communicatie	Uit gesprekken met de leden van het bestuur bleek dat door de manier waarop er intern gecommuniceerd wordt, het vaak niet duidelijk is waar de andere bestuursleden zich mee bezighouden en welke contacten ze hebben.
Ineffectieve PR en externe communicatie	De communicatie is informatief, maar bereikt de ontvangers niet op een manier die aanzet tot actie.
Onduidelijk profiel	Uit gesprekken met leden van Vereniging Buitenstad en externe stakeholders bleek dat het voor veel van hen onduidelijk is waar Vereniging Buitenstad precies voor staat, welk concreet doel ze willen bereiken, en vooral welke strategie ze hiervoor toepassen. Vaak noemden zij een diversiteit aan doelstellingen en activiteiten. Men bleek niet zeker te weten wat de prioriteit en het onderscheidend vermogen van Vereniging Buitenstad zouden zijn.
Potentiële belangenverstrengeling	Sommige bestuursleden van Vereniging Buitenstad dragen verschillende petten. Zij spreken dezelfde stakeholders in naam van Vereniging Buitenstad, maar ook vanuit hun werk of betrokkenheid bij andere organisaties. Daardoor is het niet altijd duidelijk of de belangen die men voor Vereniging Buitenstad behartigt niet vermengd zijn met andere belangen.
Incrowd	Het wereldje van groen welzijn en actief burgerschap op dat thema kenmerkt zich door onskent-ons. Men komt vaak dezelfde mensen tegen, waardoor het moeilijk is nieuwe spelers of de grote massa te bereiken.

5.3 Kansen en bedreigingen

Op basis van de omgevingsanalyse in combinatie met de sterke-zwakke analyse en de evaluatie van Vereniging Buitenstad als vereniging in haar huidige vorm zijn de ontwikkelingen in de externe omgeving gecategoriseerd als kansen of bedreigingen voor Vereniging Buitenstad.

Tabel 5 Kansen van huidige situatie Vereniging Buitenstad

Kansen	
Decentralisatie	De Almeerse Participatienota geeft richting aan het decentralisatiebeleid in de stad. Volgens de gemeente is " <i>participatie cruciaal om de kloof tussen politiek, ambtenaren en bewoners te verkleinen</i> " (Gemeente Almere, 2013a). Er is een zekere trend te zien waar burgers steeds vaker niet meer op politieke besluiten wachten, en steeds vaker zelf of samen maatschappelijke problemen willen oplossen. In het kader van de waardering die Vereniging Buitenstad krijgt voor projecten als de parkenfolder, ligt op het uitvoerende vlak een kans voor Vereniging Buitenstad om zich te profileren als toegevoegde waarde in het krachtenveld.
Nota 'Kleur aan groen'	De gemeente benadrukt hierin het belang van verbinding (burgers en groene ruimte) en innovatieve groene ideeën. Vereniging Buitenstad heeft de ambitie om het groen in de stad te promoten, door burgers en organisaties te verbinden op thema's als stadslandbouw, gezondheid, ecologie enzovoort.. Hier ligt een kans voor de vereniging, omdat de gemeente in haar beleid ruimte biedt voor burgers om op het niveau van consulteren en meebeslissen betrokken te zijn bij het besluitvormingsproces rond deze onderwerpen. Gezien Vereniging Buitenstad hiervoor een platform wil zijn, is dit een kans voor de vereniging. Er is aangegeven door de gemeente dat zij behoefte hebben aan die spiegel van de samenleving en dat er alleen op basis van breed draagvlak inspraak verkregen kan worden.
Floriade/ Growing Green Cities	De aankomende Floriade in Almere creëert een momentum waarin een diversiteit aan stakeholders aandacht heeft voor duurzaamheid en groen in steden. Er is ruimte om betrokken te zijn, mits duidelijke toegevoegde waarde voor het evenement aangetoond wordt met een concreet voorstel. Het Growing Green Cities netwerk is opgericht door de gemeente om de resultaten van de Floriade te verankeren in de stad. De ambitie is om een beweging te zijn die het leven van stadsbewoners in alle opzichten duurzamer, gezonder en aantrekkelijker moet maken, ook na 2022. De visie van Vereniging Buitenstad sluit hierbij aan. De vereniging heeft door dit initiatief de mogelijkheid om nog jarenlang een (sparring)partner van de gemeente te zijn.
Mogelijkheden groene ruimtes	Er is veel groene ruimte in Almere met gebruiks- en ontwikkelingspotentie. Een kans voor Vereniging Buitenstad ligt in het aankaarten van 'potentie van het groen o.a. door middel van projecten, en zodoende meer invloed te krijgen op besluitvorming'.
Almere als groeiende stad (structuurvisie Almere 2.0)	Het Rijk staat Almere toe om te groeien van 190.000 in 2015 naar 350.000 inwoners in 2030. Voorwaarde voor de groei is dat Almere haar groene karakter behoudt. Dit is ook wat het bestuur en de leden van Vereniging Buitenstad motiveert. Vereniging Buitenstad kan daarom een belangrijke rol spelen in het veiligstellen van deze voorwaarde.
Mogelijkheden specifieke thema's	Er is op landelijk niveau een trend te zien waar het belangrijk is om specifieke thema's integraal te benaderen en op te lossen. Een goed voorbeeld hiervan is de overgewichtproblematiek onder jongeren. Door haar verankering in de maatschappij en organisatorisch vermogen, weet Vereniging Buitenstad op zulke specifieke thema's verschillende stakeholders bij elkaar te brengen, bijvoorbeeld in een Groene Sociëteit met als thema Groen & Gezond. Advisering, maar ook probleemoplossende uitvoering op specifieke problematiek biedt kansen.
Profilering op historisch besef	Het historische besef van de stad en de kennis over de ontwikkeling van haar groene structuren is samengebracht in Vereniging Buitenstad en kan kansen bieden voor profilering. Een voorbeeld hier van is dat het stadsarchief van Almere momenteel bezig is met het in kaart brengen van de historie van deze jonge stad. Zij nodigen organisaties uit om mee te bouwen aan de geschiedenis van Almere door beeldmateriaal en documenten aan te leveren aan het archief. Vereniging Buitenstad kan daaraan meewerken.

Kansen	
Groei aantal vrijwilligers	Het aantal 'groene vrijwilligers' neemt toe (Landwerk, 2015). Dit is een kans voor Vereniging Buitenstad, omdat actieve vrijwilligers de werkdruk van het bestuur kunnen verlichten, mits zij goed ingezet en aangestuurd worden.
Standaardprocedure voor stimuleren participatie mist	Actief burgerschap wordt steeds belangrijker en meer gewaardeerd nu de overheid toe wil werken naar een participatiesamenleving. Het ontbreekt bij de gemeente Almere echter aan een format voor het faciliteren en stimuleren van deze burgerinitiatieven. Vereniging Buitenstad zou een belangrijke speler kunnen zijn in het versoepelen van dit proces door middel van de verbindende functie die de organisatie nastreeft. Er ligt een kans voor Vereniging Buitenstad om de tussenpersoon te zijn die het voor burgerinitiatieven (op zich of als collectief) makkelijker maakt om de juiste mensen bij de gemeente te bereiken en advies te geven aan burgerinitiatieven om de procedures soepeler te laten verlopen.

Tabel 6 Bedreigingen van huidige situatie Vereniging Buitenstad

Bedreigingen	
Individualisering samenleving	Individualisering is het proces waardoor mensen meer als individu in plaats van als groep in de samenleving komen te staan. Hierdoor kan het zo zijn dat zij minder geneigd zijn zich aan te sluiten bij een burgerinitiatief, zoals Vereniging Buitenstad, dat als collectief waarde probeert toe te voegen.
Decentralisatie naar gebiedsniveau	Vanuit de gemeente van Almere is er gekozen om progressief te decentraliseren. De stad is onderverdeeld in gebieden met elk hun eigen manager. Zij beheren ook de budgetten voor deze gebieden, zodat het geld dicht bij initiatieven in de stad zit. Vereniging Buitenstad in haar huidige vorm wil overkoepelend zijn voor de hele stad, maar er lijkt geen behoefte te zijn aan een organisatie die een laag tussen de gemeente en de gebieden voegt.
Gemeente verliest mankracht en middelen	Door bezuinigingen en reorganisaties heeft de gemeente Almere minder personeel en financiële middelen tot haar beschikking om burgerinitiatieven te faciliteren. Hierdoor zijn subsidiemogelijkheden beperkt en zal Vereniging Buitenstad de tijd van gemeentemedewerkers efficiënt moeten gebruiken als het een gewaardeerde partner wil zijn.
Trend: minder lidmaatschappen	Het aantal leden van organisaties die opereren op het thema natuur loopt terug, waardoor het voor een vereniging als Vereniging Buitenstad lastig is om mensen betrokken te krijgen en voldoende inkomen te genereren via contributie.

5.4 Conclusies SWOT-analyse

Tabel 7 Overzicht SWOT-analyse Vereniging Buitenstad

Intern	Sterktes	Zwaktes
	Inwoners van Almere	Niet genoeg menskracht voor uitvoering
	Betrokkenheid	Onvoldoende synergie
	Ambitie	Onduidelijke interne communicatie
	Expertise individuen	Ineffectieve PR en externe communicatie
	Individueel groot netwerk	Onduidelijk profiel
	Historisch besef natuur Almere	Belangenverstrengeling
	Organiserend vermogen	Incrowd
	Onafhankelijk	
	Zowel doeners als denkers in bestuur	
	Informeel en flexibel karakter	
Extern	Kansen	Bedreigingen
	Decentralisatie	Individualisering samenleving
	Nota 'Kleur aan Groen'	Decentralisatie naar gebiedsniveau
	Floriade/ Growing Green Cities	Gemeente verliest mankracht en middelen
	Mogelijkheden groene ruimtes	Trend: minder lidmaatschappen
	Almere als groeiende stad	
	Meer aandacht specifieke problematiek	
	Profilering op historisch besef	
	Groei aantal vrijwilligers	
	Standaardprocedure voor stimuleren participatie mist	

De deelvraag: 'Welke sterktes, zwaktes (intern), kansen en bedreigingen (extern) zijn het meest van invloed op het functioneren van Vereniging Buitenstad in haar huidige organisatievorm?' is beantwoord door een SWOT-analyse toe te passen op de huidige situatie van Vereniging Buitenstad. De belangrijkste sterktes van Vereniging Buitenstad zijn het organiserend en verbindend vermogen, betrokkenheid en het historisch besef van de organisatie. Daarnaast zijn de belangrijkste zwaktes de onduidelijke structuur, ineffectieve externe communicatie, en een onduidelijk profiel.

Een belangrijke externe factor om rekening mee te houden in het succesvol functioneren van Vereniging Buitenstad is de ontwikkeling van de participatiemaatschappij, waarin maatschappelijke organisaties (inclusief burgerinitiatieven) een essentiële partner vormen. Deze partijen kunnen een belangrijke rol kunnen spelen in de steeds vaker voorkomende samenwerkingsverbanden tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Deze ontwikkeling gaat tegelijkertijd samen met individualisering van de samenleving, die kan worden gezien als een bedreiging, omdat mensen hierdoor minder geneigd zijn om als collectief op te treden. Ook decentralisatie is een belangrijke ontwikkeling die invloed heeft op allerlei beleidsterreinen met een belangrijke focus op het betrekken en activeren van burgers. Decentralisatie levert zowel kansen als bedreigingen op. Waar in ieder geval rekening mee gehouden moet worden, zijn de afnemende financiële middelen en menskracht die de gemeente tot haar beschikking heeft door bezuinigingen.

6 Toekomstscenario's

6.1 Inleiding

Bij het uitwerken van een drietal toekomstscenario's wordt het huidige doel van Vereniging Buitenstad - het promoten van het groene karakter van Almere - voor ogen gehouden. De toekomstscenario's zijn:

- **Tuintje in mijn eigen stad.** Een vereniging voor en door leden die zijn inkomsten haalt uit de contributie van leden.
- **Groen Doen!** Een stichting die werkt met vrijwilligers en zijn inkomsten haalt uit donaties en subsidies.
- **Florum.** Een platform dat netwerkwerken faciliteert in en voor Almere en zijn inkomsten haalt uit donaties en subsidies.

Het hoofdstuk sluit af met een discussie en een korte conclusie die antwoord geeft op de deelvraag: 'Wat zouden verschillende toekomstscenario's voor de organisatievorm van Vereniging Buitenstad kunnen zijn?'

6.2 Tuintje in mijn stad

Tuintje in mijn stad

Tuintje in mijn Stad staat voor een kleinschalige, maar bovenal gezellige vrijetijdsvereniging waarbij we het groen van Almere ontdekken en er samen van genieten. We organiseren en ondernemen gezamenlijk leuke activiteiten, waarmee we willen laten zien hoe uniek Almere is en wat de stad te bieden heeft op het gebied van stedelijk groen.

Elke twee weken komen we bij elkaar om samen bezig te zijn met het groen in Almere. We organiseren activiteiten of voeren projecten uit waar we als leden enthousiast over zijn. Momenteel zijn we bezig met het opzetten van een kleine expositie over het ontstaan en het ontwerp van Almere. Verder onderhouden we samen de schooltuin van basisschool De Klimop. Daarnaast hebben we maandelijks een excursie, waarbij we groene initiatieven en projecten in Almere bezoeken. Ook worden er regelmatig fiets- en wandeltochten in en rond Almere georganiseerd. Hierbij ontspannen we in, genieten we van en ontdekken we het Almeerse groen. We zijn echte doeners, die actieve inwoners van Almere willen laten zien wat de stad te bieden heeft. Het aantal deelnemers van onze wildplukwandeling blijft jaarlijks groeien, wat bevestigt dat we lekker moeten gaan genieten van ons groen, in plaats van blijven praten over de ontwikkeling ervan.

Ieder lid helpt mee met het organiseren van minstens één activiteit per jaar. Hierdoor kan je als lid iets delen met de anderen, waar jij enthousiast over bent. Wilt u meer informatie over onze vereniging, dan bent u altijd welkom bij een van onze activiteiten.

'Tuintje in mijn Stad' is een kleine vereniging, die invulling geeft aan vrije tijd. De vereniging wordt geleid door het bestuur met o.a. een voorzitter, penningmeester en secretaris. Verder bestaat de vereniging uit leden, georganiseerd in commissies, die de activiteiten of projecten organiseren. Minimaal één keer per jaar wordt er een Algemene Ledenvergadering georganiseerd, waar het bestuur het te voeren beleid presenteert en alle leden het recht hebben om te stemmen. De inkomsten van de vereniging worden vergaard door structurele contributie, die genoeg moet zijn om de kosten van de vereniging te dekken. Eventuele extra inkomsten komen binnen door het openstellen van bepaalde activiteiten voor externen.

6.3 Groen Doen!

Groen Doen!

Groen, dat moet je doen! Het is niet voor niks dat Almere een van de groenste steden van Nederland wordt genoemd! Bossen, parken en natuurgebieden worden al jaren zorgvuldig aangelegd en onderhouden, zodat Almere deze titel kan behouden. Bij Stichting 'Groen Doen!' zetten we ons in voor het behoud en de ontwikkeling van een groen Almere.

Samen willen we de wildste groene dromen van Almere tot werkelijkheid laten worden. Wij steken graag de handen uit de mouwen om buurtmoestuinen aan te leggen, groene daken te installeren, berenklaauwen te snoeien, maar ook de parken van Almere in kaart te brengen en ervoor te zorgen dat deze toegankelijk blijven voor iedereen. De komende Floriade (2022) is een bijzondere kans voor ons om de rest van de wereld kennis te laten maken met onze groene stad.

Kom jij ons helpen om, samen met een geweldige groep Almerenaren, het leven van alle inwoners van de stad duurzamer, gezonder en aantrekkelijker te maken? We kijken naar vraagstukken op het gebied van stedelijke voedsel- en energievoorziening, waterhuishouding én, bovenal, kijken we hoe wij op concrete wijze kunnen bijdragen aan deze steeds belangrijker wordende kwesties op het gebied van duurzame stedelijke ontwikkeling. We willen de leefbaarheid van Almere blijven waarborgen en doen dit door onze handen uit de mouwen te steken. Bij ons geen vergadergroepen, maar task forces.

Laten we niet blijven dromen, laten we gaan doen!

'Groen Doen!' is een stichting die een concrete bijdrage wil leveren aan het groene stadslandschap van Almere. Verschillende werkgroepen, bestaande uit vrijwilligers, houden zich bezig met projecten van variërende onderwerpen. Niet alle betrokkenen hoeven actief te zijn binnen een werkgroep. Betrokkenen kunnen er ook voor kiezen om financieel de stichting te ondersteunen. Er kunnen dus actieve vrijwilligers (deelnemers aan werkgroepen) en passieve betrokkenen (donateurs) zijn. Aan het hoofd van de stichting staat een bestuur welke verantwoordelijk is voor het dagelijks reilen en zeilen van de organisatie. Om de werkdruk voor onbetaalde bestuursleden te beperken is het mogelijk om personeel in dienst te nemen. Een mogelijke invulling hiervan voor 'Groen Doen!' is dat een stafmedewerker (vrijwillig of betaald) zich bezig houdt met het binnenhalen van sponsoring en subsidies voor het financieren van de projecten en het voortbestaan van de stichting.

6.4 Florum

Florum, platform voor een groener Almere

Florum is een dynamisch platform waar ideeën werkelijkheid worden. Florum verbindt burgers en organisaties die elkaar iets te bieden hebben. We bieden een platform waar krachten kunnen worden gebundeld. Velen weten meer dan één! Op onze netwerkevents en via onze website kom je in contact met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties in Almere. Zij delen ideeën, passies en vaardigheden of vinden die bij elkaar. Denkers, doeners en dromers zetten samen iets op poten. Ze starten een petitie, organiseren een evenement, of nemen het voortouw voor het organiseren van een project. Zo worden ideeën voor Almere opgepakt en creëren wij samen een bloeiende stad. Alleen de ideeën die door jullie worden ingebracht komen aan bod: zo worden alleen de projecten met potentie uitgevoerd.

Florum faciliteert het proces van verbinden. Bij ons kun je bouwen. Wij hebben de ambitie, het netwerk en de organisatietalenten die de basis vormen voor Florum. Wij bieden een springplank en jij zet een groen, leefbaar en duurzaam Almere op de kaart.

Je bent welkom om je idee te pitchen, te brainstormen over een nieuw plan, of je vaardigheden in te zetten voor je stad. In een inspirerende omgeving, zetten we samen enthousiasme en passie om in een praktische samenwerking, waarin iedereen zijn of haar talenten kan benutten.

'Florum' is een stichting die een platform wil faciliteren waar bedrijven en burgers elkaar kunnen vinden om samen te werken aan projecten die het groen in Almere promoten. 'Florum' voert dus zelf geen projecten uit, maar faciliteert de totstandkoming van samenwerkingsverbanden. 'Florum' is net als 'Groen Doen!' een stichting, waarvoor dus dezelfde mogelijkheden gelden wat betreft bestuur en eventuele medewerkers. 'Florum' is een horizontale organisatie waarin niet wordt gestreefd naar een hiërarchische verdeling van inspraak, maar naar gelijkwaardigheid. Dit past bij het idee van een platform dat geen aansturende maar een verbindende organisatie is. Een stafmedewerker zou verantwoordelijk kunnen zijn voor het binnenhalen van sponsoring en subsidies. Een tweede stafmedewerker zou verantwoordelijk kunnen zijn voor de organisatie van de netwerkevenementen. De stafmedewerkers kunnen vrijwilligers zijn of worden betaald voor een bepaald aantal uren werk per week.

6.5 Discussie scenario's

Het 'Tuintje in mijn stad' scenario is een vereniging met inkomsten uit contributie en eventueel uit activiteiten opengesteld voor externen. Alle uitgaven worden gefinancierd uit deze inkomsten. Van het aantal leden kan worden afgeleid wat de inkomsten zullen zijn en wat er dus uitgegeven kan worden. Verder is het in dit scenario niet waarschijnlijk dat er een betaalde medewerker in dienst is. Er zal in dit scenario relatief weinig geld en mankracht in omloop zijn, omdat de vereniging vooral gericht is op het oppakken van kleine activiteiten en projecten.

De 'Groen doen!' en 'Florum' scenario's zijn financieel meer onzeker dan het 'Tuintje in mijn stad', omdat alle inkomsten afhankelijk zijn van giften en van subsidies. Dit leidt tot meer financiële onzekerheid dan het verenigingsscenario. Het is raadzaam om een betaalde medewerker aan te nemen die zich bezig houdt met het aanvragen van subsidies of het doen van andere werkzaamheden. Doordat de stichting en het platform een grotere doelgroep zouden bereiken en omdat er mogelijkheid is tot het aannemen van één of meerdere betaalde medewerkers, zal er relatief meer geld en mankracht in omloop zijn dan in het verenigingsscenario.

Voor het 'Groen doen' scenario zal het meeste geld en menskracht nodig zijn. Het verschil met het 'Florum' scenario is dat daarin de stichting zelf alleen projecten faciliteert en niet uitvoert. Hierdoor is er wel geld en mankracht nodig voor het functioneren van het platform, maar niet voor de uitvoering van projecten. In het 'Groen doen' scenario zal de stichting wel zelf projecten aanpakken en uitvoeren.

Dit betekent dat er zowel voor het functioneren van het bestuurlijke gedeelte van de stichting en voor de uitvoering van de projecten geld nodig is. Zeker als 'Groen doen!' grote projecten zou uitvoeren, bijvoorbeeld het overnemen van taken van de gemeente, zal hiervoor veel geld en mankracht nodig zijn. Voor 'Florum' wordt er door de stichting zelf geen projecten uitgevoerd en dit zou dus financieel gezien een veiligere keuze kunnen zijn voor Vereniging Buitenstad dan 'Groen doen!'.

Ook het zwaartepunt van de organisatie kan verschillen per organisatievorm. Dit wordt gedefinieerd als de plek waar de meeste slagkracht ligt van de organisatie. Voor 'Tuintje in mijn stad' geldt dat het bestuur de grootste verantwoordelijkheid heeft. Vrij veel activiteiten kunnen gedelegeerd worden naar de leden, maar het bestuur zal uiteindelijk de kar moeten trekken. De coördinerende rol die het bestuur van 'Tuintje in mijn stad' heeft, heeft het bestuur van 'Groen Doen!' ook. Toch zal bij 'Groen Doen!' het zwaartepunt liggen bij de werkgroepen, die op praktisch en inhoudelijk vlak het meeste zullen ondernemen. Dat 'Florum' een platform is, betekent dat een wisselende groep betrokkenen met elkaar aan de slag kan gaan. Deze betrokkenen hoeven zich niet blijvend te verbinden aan de organisatie. Bij 'Florum' is het dus eigenlijk de bedoeling dat het zwaartepunt van de organisatie bij externen ligt.

Verschillende soorten plannen en initiatieven vinden hun weg naar Vereniging Buitenstad en het is dan voor Vereniging Buitenstad de uitdaging om deze initiatieven tot wasdom te laten komen dan wel afscheid van te nemen. Die plannen en ideeën kunnen tot wasdom komen door gerichte ondersteuning vanuit een zogenaamde business accelerator (zie bijlage 3). Vereniging Buitenstad kan binnen de organisatiestructuur een business accelerator inrichten waar diensten aangeboden worden (ondersteuning, financiën, toegang tot netwerken, locatie en specifieke coaching) waardoor een initiatief of plan als het ware uitgebroed wordt.

7 Conclusies

Vereniging Buitenstad is een organisatie die zich voornamelijk richt op het verbinden van burgers en organisaties in het Almeerse groen om het groene karakter van Almere te promoten. Het bestuur van de vereniging geeft aan dat een verandering van de huidige organisatievorm noodzakelijk is, omdat Vereniging Buitenstad in de huidige organisatievorm niet in staat is verder te groeien en haar doel te bereiken.

Uit nationale trends als individualisering, informalisering en meer aandacht voor duurzaamheid komt een tendens voort waarin burgerparticipatie aangemoedigd wordt. De Nederlandse overheid stimuleert burgerparticipatie actief en zet hierbij in op de decentralisatie naar lokaal niveau. In beleidsnota's worden burgers en ondernemers aangemoedigd om hun verantwoordelijkheid te nemen. Ook gemeenten houden zich bezig met het participatiedenken. Zij hanteren verschillende niveaus en manieren waarop de burger kan worden betrokken bij besluitvorming en het bedenken en/of implementeren van praktische oplossingen. Ondanks een positieve houding tegenover burgerparticipatie, ontstaan er soms toch spanningen tussen gemeenten en burgerinitiatieven. Deze spanningen ontstaan vooral bij verschillende verwachtingen over de invulling van burgerparticipatie en de balans in de betrokkenheid van gemeente bij burgerinitiatieven. Ook de gemeente Almere geeft in verschillende beleidsstukken aan dat burgerparticipatie een belangrijk speerpunt is bij de ontwikkeling van de stad. In de praktijk lijkt het echter nog lastig om een precieze invulling te geven aan hoe om te gaan met burgerinitiatieven.

Voor we kijken naar de toekomst van Vereniging Buitenstad, is het van belang om inzicht te hebben in het huidige functioneren van de vereniging. Kenmerkende sterktes van het functioneren van Vereniging Buitenstad zijn het organiserend en verbindend vermogen, betrokkenheid bij de ontwikkeling van Almere en het historisch besef dat aanwezig is bij de verschillende individuele bestuursleden. Deze sterktes worden zeer gewaardeerd door verschillende stakeholders in Almere en daarom zou het voor de toekomst van Vereniging Buitenstad waardevol zijn om extra op deze sterktes in te zetten. Tegelijkertijd is het van belang een aantal zwaktes van de organisatie aan te pakken. De belangrijkste zwaktes van Vereniging Buitenstad zijn een vrijblijvende houding van de institutionele leden, de ineffectieve externe communicatie en een onduidelijk profiel. Zo hebben wij van verschillende spelers vernomen dat het voor hen onduidelijk is wat het concrete doel is van Vereniging Buitenstad en welke rol zij willen innemen in het Almeerse krachtenveld. Het is aan te raden dat Vereniging Buitenstad aan deze punten werkt, om het functioneren van de organisatie te verbeteren.

De gemeente Almere geeft aan blij te zijn met de enthousiaste groep mensen waar Vereniging Buitenstad uit bestaat, maar is huiverig om de mogelijkheid van een Groene Raad serieus te verkennen. De geïnterviewde medewerkers van de gemeente zijn bang dat er met een Groene Raad een extra bureaucratische laag wordt gecreëerd. Zij interpreteren de Groene Raad als een extra orgaan bij de gemeente of tussen hen en de inwoners. Het doel van de Groene Raad is voor hen niet duidelijk.

Binnen de ontwikkelingen van Almere liggen er een aantal kansen voor Vereniging Buitenstad. Deze kansen liggen vooral bij de groei van Almere, een stijgend aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet, en de decentralisatie van natuurbeleid. Vereniging Buitenstad kan hier in haar huidige of toekomstige vorm gebruik van maken. Er liggen echter ook bedreigingen. Decentralisatie naar gebiedsniveau kan een bedreiging zijn omdat Vereniging Buitenstad gemeente breed opereert. Ook heeft de gemeente wegens bezuinigingen minder mankracht en middelen om burgerinitiatieven, zoals Vereniging Buitenstad, te ondersteunen. Vereniging Buitenstad zou er rekening mee moeten houden dat er minder makkelijk subsidies beschikbaar worden gesteld. Daarnaast is de individualisering van de maatschappij een bedreiging, evenals de trend dat mensen er steeds minder vaak voor kiezen om lid te worden van een maatschappelijke organisatie. Hierdoor kan het voor Vereniging Buitenstad lastig zijn om een groter draagvlak te creëren.

Nawoord van Vereniging Buitenstad

Gerda Lenselink, voorzitter Vereniging Buitenstad

Buitenstad wil de kwaliteit en de identiteit van het stadslandschap van Almere versterken door waardecreatie (zie manifest okt 2014; bijlage 2). Deze aangescherpte missie kwam tot stand na een evaluatie onder de leden en een oproep van wethouder Anker van gemeente Almere eind 2013. In het manifest schetst Buitenstad haar ambities voor doorontwikkeling van dit netwerk van burgers en organisaties. Een Groene Raad is daarbij de stip op de horizon. De waardecreatie zou vorm krijgen door het ontwikkelen van samenhangende programma's rond de thema's stadslandbouw, identiteit van het stadslandschap, en groen en gezond, en parallel daaraan het opstarten van projecten. De thema's raken aan maatschappelijke opgaven en sluiten aan op het gedachtengoed van de Floriade 2022. Met veel enthousiasme en hoge inzet is de doorontwikkeling ter hand genomen. De groene sociëteiten per kwartaal en de jaarlijkse excursie zijn voortgezet. Naast het verbinden van mensen zijn tijdens deze ontmoetingen onderwerpen verkend en vanuit verschillende perspectieven bekeken. Telkens werd geprobeerd om te kijken wat een onderwerp nodig had voor reproduceren, opschaling of het opheffen van belemmeringen. Getracht werd om de juiste partijen hierbij te betrekken, zodat het eigenaarschap ook bleef of terecht kwam waar het hoorde. Het aantal deelnemers liep op tot meer dan 120 bij de sociëteit Groen en gezond.

Het groene partneroverleg, met daarin alle 14 institutionele leden van Buitenstad, werd opgericht. Dit kwam vanaf juni 2014 eens per kwartaal bijeen. Doel was om samen te agenderen en te programmeren. In totaal heeft het bestuur van Vereniging Buitenstad dit 9 keer georganiseerd. Uit de evaluatie na 2 jaar bleek dat de betrokken partijen dit overleg waardevol vinden voor het uitwisselen van informatie en het samen optrekken in projecten. Maar, nadat besloten is om de organisatie per toerbeurt door de deelnemers zelf te laten verzorgen, lijkt het er minder animo te zijn. De partners treffen elkaar meer en meer buiten het groene partneroverleg om. Dit roept de vraag op of het overleg nog nuttig wordt gevonden en of er wel voldoende wederkerigheid is.

Op regelmatige basis is overleg geweest met het de leden van het "Growing Green Team" van de gemeente Almere. Geprobeerd is om tot gezamenlijke agendering en projecten te komen. Al snel bleek dat er weinig animo was voor een Groene Raad analoog aan de Toronto Food Policy Council. De experimenteerruimte (en mogelijke middelen) waar eerder over was gesproken, werd niet concreet uitgewerkt. Agendering en gezamenlijke visievorming kwam beperkt van de grond. Buitenstad-projecten waarin veel (vrijwillige) uren gingen zitten, werden wel bijzonder gewaardeerd. Er werd door de gemeente vrijblijvend met het overleg omgegaan. Het leek meer te gaan over informatie uit het netwerk krijgen, dan om het afstemmen van agenda's en meer. De overleggen zijn na twee jaar stopgezet.

De doorontwikkeling tot Groene Raad is meermalen in netwerkbijeenkomsten met de (burger)leden van Vereniging Buitenstad besproken. De reacties hierop liepen uiteen. Sommige leden zagen Vereniging Buitenstad vooral als een verbindend netwerk met interessante bijeenkomsten. Andere leden onderschreven de ambitie van waardecreatie en van visie naar samenhangende programma's rondom stadslandbouw, identiteit van het landschap en en groen en gezond, met bijbehorende projecten van harte. Het bestuur kreeg altijd het mandaat van haar leden om verder te gaan.

En dan zijn er natuurlijk ook nog de succesvolle projecten die niet zonder het netwerk tot stand hadden kunnen komen. Het gaat hier bijvoorbeeld om de ontwikkeling van VINDplaats Zenit, de Kenniskring Buurtmoestuinen, alle activiteiten rondom Eetbaar Almere en de Parken- en strandenfolder en website.

Het voorliggend wetenschapswinkelrapport heeft Vereniging Buitenstad in een breder perspectief geplaatst. Het rapport laat zien dat Buitenstad een uniek burgerinitiatief is, dat burgers en organisaties verenigt. Een dergelijke hybride netwerkorganisatie kent haar evenknie in Nederland niet. Het is een netwerkorganisatie die een zoektocht doormaakt. Die het verschil wil maken, onderneemt

en experimenteert. Kortom een verbindend, initiërend, lerend en ondernemend netwerk. Het rapport biedt zicht op tal van verbeterpunten voor de organisatie en communicatie. En de noodzaak van wederkerigheid. Het toont ook dat de missie van Buitenstad voor partners niet altijd even duidelijk is. Dit kunnen we ons aantrekken. Dit vraagt om herbezinning.

Het oprichten van een Groene Raad was misschien een brug te ver of kwam te vroeg. In elk geval zijn er geen condities gecreëerd om een nieuwe vorm van zelfbeheer/democratie rondom groene thema's serieus te verkennen. Experienceerruimte en bijbehorende middelen zijn niet geboden. Hiervoor is waarschijnlijk meer tijd nodig en meer gezamenlijkheid tussen burgerleden, institutionele leden en de gemeente, als belangrijke partner in dit spel.

Ondanks enthousiasme en inzet lukt het (dan ook nog) niet om daadwerkelijk tot doorontwikkeling te komen. Wat een netwerkorganisatie kan bereiken hangt in belangrijke mate samen met wat leden willen en wat samenwerkingspartners stimuleren, faciliteren en gunnen in de waardecreatie.

Tegelijk constateren bestuur en leden van Buitenstad dat de kwaliteit en identiteit van het stadslandschap eerder afneemt dan wordt versterkt. Wat is dan de toegevoegde waarde van Buitenstad? Hoe kunnen we het tij keren en het verschil maken? Wat vraagt dat van Vereniging Buitenstad? Kortom, het raakt aan de *raison d'être* van Buitenstad.

Buitenstad staat voor belangrijke keuzes. Herbezinning op de missie is aan de orde. Dit leidt tot de volgende vragen:

- Staan burgerleden en organisaties nog achter de missie? Is het manifest toe aan herijking? Past de ambitie van een Groene Raad nog? Is de programmatische aanpak, waarbij verschillende burgers en organisaties -al dan niet samen- proposities uitwerken en projecten starten onder een samenhangende visie, gewenst?
- In hoeverre willen groene partners zich serieus committeren aan Buitenstad en samen het verschil maken? In hoeverre willen de groene partners uren gaan bijdragen om Buitenstad verder te professionaliseren?
- Is terugvallen op een burgernetwerk een optie? Is een dergelijk netwerk voldoende onderscheidend? Creëert het voldoende impact?
- En hoe kan en wil de gemeente Almere Buitenstad, bij de invulling van haar netwerkrol, faciliteren?

De volgende stappen staan ons voor ogen:

- Strategisch gesprek met sleutelfiguren in Almere die Buitenstad een warm hart toegedragen
- Brede netwerkbijeenkomst met burgers, institutionele leden en genodigden
- Strategische gesprekken voeren met de 'growing green', een vertegenwoordiging van de gemeente Almere en andere partners in de stad

Literatuur

Aken, R., N. El Bachrioui, B. Doevendans, N. Figdor, T. van den Hoek, M. de Looijer en D. Verdouw (2015). Promoten van het groen: Hoe moet je dat doen? Studentenrapport. Niet openbaar beschikbaar.

Arnstein, S.R. (1969). 'A Ladder of Citizen Participation'. JAIP Vol. 35, No. 4., July 1969.

Boogers, M., & Van de Wijdeven, T. (2012). *Meer doen met de doe-democratie: nieuwe coproducties voor een veerkrachtig lokaal bestuur*. Universiteit Twente.

De Liagre Böhl, H. (1999). Consensus en polarisatie: Spanningen in de verzorgingsstaat 1945-1990. In R. Aerts, H. De Liagre Böhl, P. De Rooy, & H. Te Velde, *Land van Kleine Gebaren: Een politieke geschiedenis van Nederland 1780-1990* (pp. 263-342). Nijmegen: SUN.

Dekking, A. (2015). *Stadslandbouw in Almere: De stand van zaken op 1 januari 2015*. Wageningen: Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR.

Edelenbos, J., & Monnikhof, R. (2001). *Lokale interactieve beleidsvorming*. Utrecht: Lemma.

Gemeente Almere (2009). Structuurvisie Almere 2.0.

https://almere20.almere.nl/fileadmin/files/almere/subsites/almere_20/mrdvalmsvlowreswt.pdf.

Gemeente Almere (2013)a. Participatienota Almere.

[https://mensenmakendestad.almere.nl/fileadmin/files/almere/overalmere/De Almeerse Participatienota.pdf](https://mensenmakendestad.almere.nl/fileadmin/files/almere/overalmere/De_Almeerse_Participatienota.pdf).

Gemeente Almere (2013)b. Nota Kleur aan Groen.

<https://www.almere.nl/bestuur/gemeentelijk-beleid/ruimte-wonen-en-wijken/>.

Gemeente Almere (2015). Masterplan Floriade.

<http://floriade.almere.nl/>.

Ministerie van Economische Zaken (2013)a. Kamerbrief natuurpact.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/09/18/kamerbrief-natuurpact.html>.

Ministerie van Economische Zaken (2013)b. Doe-democratie.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/publicaties/2013/07/09/kabinetsnota-doe-democratie.html>.

Ministerie van Economische Zaken (2014). Natuurlijk verder. Rijksnatuurvisie 2014.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/notas/2014/04/11/natuurlijk-verder.html>.

Siegers, A. (2016), Weg met die participatieladder?

<https://www.linkedin.com/pulse/weg-met-die-participatieladder-anke-siegers>

Tonkens, E. (2014). Vijf misvattingen over de participatiesamenleving. Afscheidsrede Evelien Tonkens. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam. Opgeroepen op mei 27, 2015, van

<http://www.actiefburgerschap.nl/wp-content/uploads/2014/04/Afscheidsrede-16april14.pdf>.

Veeneklaas, F., Salverda, I., & Van Dam, R. (2012). Op weg naar een strategische Kennisagenda Maatschappelijke Potenties van Groen. Wageningen: Alterra, onderdeel van Wageningen UR.

Bijlage 1 Overzicht activiteiten 2010–2016

Missie: BUITENSTAD wil de kwaliteit en de identiteit van het stadslandschap van Almere versterken door waardecreatie.

Activiteiten BUITENSTAD: een verbindend, initiërend, lerend en ondernemend netwerk

1. VERBINDEN EN INITIEREN

groene sociëteiten

Elk kwartaal is er een groene sociëteit of excursie. Daarin wordt een 'groen' thema verkend.

Georganiseerd met een lid organisatie of partner en met gebruik van locaties van anderen.

24 11 2010	Groene sociëteit; biodiversiteit in en om de stad met gemeente Almere en provincie Flevoland
03 03 2011	Groene sociëteit; groen en gezond met zorggroep Almere en Wageningen Universiteit
06 06 2011	Groene sociëteit; Landgoed Almere, Groen en Kunst met museum De Paviljoens en gemeente Almere
12 11 2011	Groene sociëteit; Groene vinger in de stad Bewonersparticipatie bij het onderhoud en gebruik van openbaar groen.
24 03 2012	Groene sociëteit; Tuinarchitectuur en tuinieren in de polder met DeNieuweBibliotheek.
25 05 2012	Groene sociëteit; De eetbare Buitenstad met Aeres Hogeschool Almere en Ontwikkelcentrum Stadslandbouw Almere
29 09 2012	Vaarexcursie Almere Stad , met gemeente Almere en Almere Veertje
09 11 2012	Groene sociëteit; Groen en Stadslandbouw met Ontwikkelcentrum Stadslandbouw Almere
23 02 2013	Van top down naar bottom up, over burgerparticipatie door woningcorporaties met de Almeerse woningcorporaties IJmere, Alliantie en Goede Stede
17 04 2013	De duurzame stad en polder, verschillende visies op voedsel met denieuwebibliotheek
30 08 2013	Excursie Vogeleiland , onderdeel van het toekomstige Floriadeterrein, wandeling en discussie over Buitenstad irt Floriade
27 09 2013	Boomverhalen, een kleine geschiedenis van Almere met Stad & Natuur en het Genootschap Levende Huis2
1 02 2014	Sport.Buiten.Kans , over sport in de buitenruimte, in Topsportthal met vertegenwoordigers van buitensporten
13 06 2014	Excursie Landschapskunst in Almere , Groene Kathedraal met oa Hein van Delft, KAF en Staatsbosbeheer
28 11 2014	Waarde van water met oa waterschap Zuiderzeeland, gemeente Almere en gebruikers van water
06 03 2015	Berenklauwconferentie met oa Hans Warrink, Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Flevoland, gemeente Almere, schaapsherders, IVN, en anderen
31 05 2015	Dag van het Park met Vrienden van het Cascadepark
26 06 2015	Oosterwold met oa WUR, gebiedsregisseur, projectontwikkelaars en particuliere initiatiefnemers
07 10 2015	Symposium Groen en gezond met CAH Vilentum en Kenniscentrum groene & vitale stad en vele anderen
18 05 2016	Stad zonder stenen , ivm denieuwebibliotheek en waterschap Zuiderzeeland en gemeente Almere
29 05 2016	Dag van het Park met wijkregisseurs
11 06 2016	Fietsexcursie Almere Haven

netwerkbijeenkomsten

Leden ontmoeten elkaar tijdens netwerkbijeenkomsten. Een centraal onderwerp biedt gelegenheid tot discussie. Agenda's worden afgestemd; nieuwe plannen samen ontwikkeld. Groene organisaties komen eens per kwartaal bijeen in partneroverleg ivm samenwerking en afstemming.

05 10 2010	Algemene netwerkbijeenkomst
12 10 2011	Algemene netwerkbijeenkomst
28 03 2012	Algemene netwerkbijeenkomst
30 10 2012	Algemene netwerkbijeenkomst
17 04 2013	diner en expertmeeting over voedselstrategie en stadslandbouw met Wayne Roberts i.s.m. KNHM
01 11 2013	Samenwerking Groene Partners I Buitenstad
06 12 2013	Samenwerking Groene Partners II Buitenstad
11 02 2014	Algemene netwerkbijeenkomst
14 03 2014	Samenwerking Groene Partners III Buitenstad
26 06 2014	Samenwerking Groene Partners IV Buitenstad
28 10 2014	Algemene netwerkbijeenkomst
10 01 2015	Samenwerking Groene Partners V Buitenstad
17 04 2015	Samenwerking Groene Partners VI Buitenstad
28 08 2015	Samenwerking Groene Partners VII Buitenstad
16 09 2015	Algemene netwerkbijeenkomst
13 11 2015	Samenwerking Groene Partners VIII Buitenstad
04 03 2016	Samenwerking Groene Partners IX Buitenstad
22 03 2016	Algemene netwerkbijeenkomst

werkgroepen

Deze groepen werken initiatieven en projecten uit en initiëren, leren en ondernemen. Of ze hebben een rol als 'luis in de pels'. De volgende werkgroepen zijn actief:

- HEMA-groep, een denk- en doe'tank' van senioren
- Stadslandbouw (voorheen Vrienden van de Stadslandbouw), reflecteren en fungeren als 'luis in de pels'
- Groen en Gezond, initiëren Proeftuin Stedenwijk
- Kenniskring Buurtmoestuinen, 'community of practise' gericht op delen van ervaringen en ontwikkelen van buurtmoestuinen

2. LEREN EN EXPERIMENTEREN

Initiatieven en projecten

Projecten worden opgepakt om burgerparticipatie in het groen te stimuleren en om synergie en samenwerking tussen lid organisaties te versterken.

2011	Eetbaar Almere, ontsluiten van informatie over eetbaar groen via www.wildplukwijzer.nl (ism diverse lidorganisaties en KNHM; afgerond)
2013	VINDplaats Zenit, buurtbewoners en organisaties zijn uitgenodigd om stadslandbouw te ontwikkelen op een archeologische vindplaats (ism burgers, diverse partners, gem Almere en KNHM; loopt)
2014	Project "KIC Incubator Network" in samenwerking met WUR (Alterra) en Deltares
2015	Project "Werkplaats Maak de Buurt" in samenwerking met Agora Europa
2015/2016	Project parken en stranden, ontsluiten van informatie én tentoonstelling in het stadsarchief

Overige initiatieven

- Programmeren op elkaars podium (ism lidorganisaties; loopt)
- Inzet van vrijwilligers (ism lidorganisaties; loopt)
- Kennis ontsluiten via 14036 (motie ingediend bij gemeente Almere ism lidorganisaties; loopt)
- Zomer 2017: 1000-soortendag (jaar vd Biodiversiteit); loopt)
- 2017: Internationale stadsvogelconferentie (voorzien)

3. ACTIEF EN ZICHTBAAR IN HET NETWERK

- Folder "Smakelijk Almere" over eetbaar groen in Almere
- Dialoogbijeenkomst over Kleur aan Groen (ism gemeente en S&N)
- Opdrachtgever voor prijsvraag The Challenge (ism KNHM en Creating Tomorrow)
- Pitch over ervaringen met burgerparticipatie in Almere (tijdens bijeenkomst van het Flevolandschap)
- Deelname Dag van de Stadslandbouw
- Deelname Oogstfeesten Stadsboerderij Almere
- Deelname activiteiten Growing Green Cities (gem. Almere)
- Parkenfolder en parkenwebsite

Bijlage 2 Manifest van Buitenstad, Groene Raad

Ambitie

Almere kent steeds meer burgerinitiatieven en ondernemerschap in het groen. Dit draagt bij aan de diversiteit van het groen, welzijn en gezondheid, voedselproductie en bewustzijn. Dit versterkt de sociale cohesie. Verschillende initiatieven komen voort uit het netwerk van Vereniging Buitenstad (www.buitenstad.nl, 2010). In dit lerende en initiërende netwerk delen initiatiefnemers en lidorganisaties kennis, vaardigheden en ervaringen. In de zoektocht naar synergie en samenhang starten wij samen nieuwe, verbindende projecten: agenda's worden op elkaar afgestemd en gezamenlijke activiteiten komen van de grond door de energie die de mensen het geven.

Buitenstad doet al veel en wil nog meer! Wij willen uitgroeien tot een strategisch én ondernemend netwerk met bijpassende kennisinfrastructuur, dat maatschappelijke opgaven aanpakt en waarde creëert in het stadslandschap van Almere. Want het is de buitenruimte, die ons bindt. Deze buitenruimte loopt via het groen van ieders achtertuin langs de pleinen, plantsoenen en parken in de stad naar de omliggende natuurgebieden. Wij willen onze kernwaarden behouden: onafhankelijk, uitnodigend, enthousiasmerend, verbindend en transparant. De maatschappelijke opgaven zullen nader worden gespecificeerd; zij sluiten aan op het gedachtengoed van de Floriade 2022 en haar thema's. Bij de verbreding zal nog meer nadruk komen te liggen op samenwerken van mensen en organisaties bij het ontplooiën van initiatieven.

Missie

Buitenstad, groene raad wil de kwaliteit en de identiteit van het stadslandschap van Almere versterken door waardecreatie.

Netwerk

In vier jaar tijd is Buitenstad uitgegroeid tot een uniek netwerk. Hierin zijn alle groene organisaties, een aantal woningcorporaties en veel actieve burgers in het groen van Almere met elkaar verbonden. Ook onderhoudt Buitenstad een goede samenwerking met verschillende partners in de stad. Complexe, maatschappelijke opgaven vragen echter om nieuwe antwoorden in andere samenwerkingsverbanden. Dit betekent dat *Buitenstad, groene raad* een vertegenwoordiging moet zijn van relevante partijen. Dit vraagt om uitbreiding van het bestaande netwerk. We denken hierbij bijvoorbeeld aan de zorggroep, het welzijnswerk, sportorganisaties en scholen. Een goede samenwerking met bedrijven en investeerders zal helpen om tot nieuwe verdienmodellen te komen.

Verder zoeken we ondersteuning, maar geen deelname vanuit overheden; gemeente, provincie en waterschap. Deze organisaties hebben een groot apparaat met capaciteit, kennis en ervaring, en instrumenten die kunnen worden ingezet, aangepast en verder ontwikkeld. Hiermee wordt de verbinding gelegd. Daarnaast geeft Buitenstad kritisch, gevraagd en ongevraagd advies, desnoods als luis in de pels. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat het netwerk van burgers en organisaties behouden blijft. Juist dit zorgt in het netwerk voor energie. Juist dit maakt het netwerk krachtig.

Sturen en organiseren

We willen voortbouwen op 'al het goede dat er is', onze denkracht versterken en strategisch(er) en slagvaardig(er) opereren; we gaan actiever werken aan complexe, maatschappelijke opgaven. Voor het realiseren van een grotere maatschappelijke meerwaarde stellen we voor (in samenspraak) doelen en proposities te ontwikkelen. Dit laatste zijn aantrekkelijke voorstellen of uitnodigingen voor programma's of projecten waarin bedrijven, investeerders en overheden kunnen participeren. Hierdoor kunnen we slagvaardig opereren en resultaten boeken. De opgave is een zoektocht. Experimenteren is een noodzaak, leren van elkaar is daarbij onontbeerlijk.

We stellen ons bij *Buitenstad, groene raad* een netwerkorganisatie voor die bestaat uit:

- een slagvaardige **raad** met burgerleden en lidorganisaties: voor het uitwerken van de ambities en thema's, het vaststellen van doelen en zorgen voor uitwerking van proposities
- gesterkt door een strategisch **bestuur** met boegbeeld: voor het signaleren en agenderen van thema's en onderwerpen en inspireren voor proposities en lobbywerk
- een **buro** van waaruit activiteiten en projecten worden ondersteund en operationele zaken geregeld en kennis ontsloten
- **werkgroepen, projectengroepen, kenniskringen en dergelijke**: voor het boeken van resultaten.

Verbinden, initiëren en inbedden

De raad maakt de slag van denken naar doen. Een van de eerste taken van de raad is het uitwerken van gezamenlijke ambities. Op basis van een ambitie of stip op de horizon kunnen programma's, agenda's en proposities vorm krijgen. Verbindingen met relevante spelers en organisaties worden gelegd. Enkele werksessie(s) zijn hiervoor voldoende. Vervolgens is het een kwestie van regelmatig bijstellen, want we werken via de insteek van *learning by doing* aan complexe vraagstukken. Op dit moment zijn we het verst met een programma stadslandbouw en de lokale voedselketen; Ontwikkelmaatschappij Stadslandbouw Almere (OSA) neemt het initiatief voor het concretiseren van een programma. Een programma rondom gezondheid en leefstijl staat nog in de kinderschoenen, maar heeft veel perspectief.

Bezien moet worden in hoeverre de huidige netwerkbijeenkomsten, waarin leden elkaar ontmoeten en plannen in samenspraak maken, in de huidige vorm moeten blijven bestaan. Een deel van deze activiteiten zal in de raad plaatsvinden. En de raad zal voortdurend vormen zoeken om in gesprek te zijn met en zich te laten voeden door de leden.

Elk kwartaal houdt Buitenstad een Groene Sociëteit. Zo'n bijeenkomst gewijd aan thema's op een bijzondere locatie blijven een belangrijke kernactiviteit van Buitenstad. Deze bijeenkomsten staan open voor alle Almeerders en schetsen een beeld wat er in de stad gaande is (rondom groen en gezond, groen en kunst, buitensport, stadslandbouw) en wat er mist. Ideeën hieruit leiden vervolgens tot activiteiten en projecten. Rondom thema's wordt naar behoefte een lerende, stimulerende structuur gebouwd.

Sinds 2013 komen groene lidorganisaties eens per kwartaal bijeen om agenda's te vergelijken, om te praten over programmering op elkaars podium, over het betrekken van vrijwilligers en afstemming over online activiteiten. Deze overleggen gericht op samenwerking en synergie gaan gewoon door.

De huidige werkgroepen (groen en gezond, kenniskring buurtmoestuinen, HEMA-groep, stadslandbouw) houden ook hun functie; uiteraard moet gekeken worden wat ambities, programma's en nieuwe projecten voor de werkgroepen betekenen.

Leren, experimenteren en co-creatie

Buitenstad voert al verschillende projecten uit die de netwerkfunctie versterken. Denk hierbij aan:

- de bestaande Kenniskring Buurtmoestuinen,
- een Kenniskring Schooltuinen *in oprichting*,
- het vullen van de website www.wildplukwijzer.nl in het project Eetbaar Almere,
- de Parken- en Strandenfolder,
- de ontwikkeling van VINDplaats ZENIT (archeologisch monument) tot ontmoetingsplek en locatie voor stadslandbouw.

Kenmerkend voor al deze projecten is dat zij werkende weg zijn ontwikkeld met burgers en organisaties. Een deel van het werk voor deze projecten is verricht op vrijwillige basis; voor onderdelen zijn middelen aangeboord. Het werken aan nieuwe verdienmodellen schept perspectief op werk. Partners, adviseurs en investeerders worden erbij gezocht waar dit nodig is. Contact met de gemeente zorgt ervoor dat knelpunten bespreekbaar en aangepakt worden.

Er zit dus al enorm veel kennis en vaardigheden in ons netwerk, die gebruikt wordt bij de realisatie van gezamenlijke projecten. En er is ook nog veel aan te boren in de stad. Het bewustzijn van groene

waarden is in Nederland de laatste jaren enorm toegenomen. Er zit veel ondernemerschap in de stad. Nieuwe samenwerkingen zullen ongetwijfeld leiden tot nieuwe *start-ups*, meer bedrijvigheid, en nieuwe producten en diensten.

Zichtbaar zijn

Het streven is om alles wat zich in onze netwerkorganisatie *offline* afspeelt, ook *online* zichtbaar te maken en te versterken. Hierdoor kan het ook elders, regionaal en (inter)nationaal, worden benut. Een goed ingerichte 'etalage' waar resultaten van experimenten, *lessons learned*, personen en publicaties te vinden zijn, biedt uitkomst. We willen zorgen voor een kennisbank voor fondsen en subsidies, een gezamenlijke kalender voor 'buiten'-activiteiten en toegang tot een brede verzameling digitale kaarten van burgers en organisaties in www.maps.almere.nl. Uiteraard geldt ook hier: we doen niets wat al elders gebeurt en bouwen voort of hergebruiken waar mogelijk.

Almere, 6 november 2014

Gerda Lenselink, voorzitter
Jan Frans de Hartog, vice-voorzitter
Judith Flapper, secretaris
Arjan Dekking
Karin Penning
Marie-Josée Roselaers

Bijlage 3 Accelerator voor groene initiatieven

Wat is een business accelerator?

Een business accelerator is een organisatie die een proces realiseert om de versnelde groei van hoogwaardige initiatieven naar succesvolle ondernemingen mogelijk te maken door de inzet van een geïntegreerd pakket diensten zoals werkruimte, services, cultuur, coaching, netwerk, (toegang tot) kapitaal, etc..

In dit hoofdstuk wordt gesproken van een accelerator en niet van een incubator omdat een incubator focust op startups terwijl een accelerator ook bestaande initiatieven faciliteert.

Diensten pakket accelerator

Toegang tot fysieke diensten: Kantoorruimte, meubilair, telecommunicatienetwerken, beveiliging en andere fysieke vereisten op het gebied van infrastructuur en vastgoed.

Office support: Secretariaats- en receptie diensten, mail afhandeling, faxen en kopiëren diensten, netwerkondersteuning, boekhouding en administratie.

Toegang tot investeringsmiddelen: Subsidies en risicokapitaal (meestal een combinatie van particuliere fondsen en investeringen door 'business angels', 'venture capitalists' of plaatselijke instellingen en bedrijven)

Entrepreneurial start-up ondersteuning: Boekhouding, organisatorisch, juridisch en fiscaal advies/coaching.

Toegang tot netwerken: identificeren van belangrijke personen voor een start-up succes.

Behoefte aan ondersteuning van groene initiatieven in Almere

De uitkomsten van interviews met een zestal initiatieven zijn hieronder beknopt weergegeven.

Initiatief	Obstakels /uitdagingen	Wat had kunnen versterken / versnellen?	Wat kan vervolg versterken / versnellen?
Onze volkstuinten Volkstuin onder glasNaar meerdere vestigingen	Tekort aan mensenkennis Klantgericht leren werken Financiën	Juridische ondersteuning	Contact met zeer ervaren ondernemers Advies over bedrijfsvorm
Weet hoe je leeft ZorgkwekerijHoutbewerkingFietsenreparatieMuziek makenTheehuisCarteringLeerwerkbedrijf	AWBZ instelling worden Bestemmingsplan Geld (vanwege faillissement)	Aansluiten netwerk / delen kennis. Secretariaal Financieel Regelgeving Coach	Beleidsplannen / businessplan Weer eigenaar worden
Puur van Jan ProductenVerkoop marktenCatering	Opslag voor reële prijs Combineren functies (personeel, voorzieningen, materiaal)	Via kleinschalige apparatuur. Goede voorbeelden. Contacten Geld Grondstoffen voor producten	Marketing Communicatie ICT Startkapitaal (5.000)
Groentje Cider Verzamelen, persen, cider maken en vermarkten	Ontbreken financiën Netwerk Langzame groei, waardoor ook lang duurt voor het rendabel is.	Locatie (Broekema hoeve), Ondersteuning (secretariaal, financieel, accountant, fondswerving) Coaching	Met name financiën
Weerwoud VoedselbosTuinbouwInkomen uit rondleidingen, onderwijs en producten	Weinig. Vanwege eigen houding. Organische ontwikkeling. Stap voor stap professioneler. Veel ondersteuning Urban Greeners.	Nvt. Vanwege Urban Greeners.	Fondsen Partners die kennis delen en planten doneren.

Moestuyn Genoeg	Weg binnen de gemeente	Financiële ondersteuning bij oprichten stichting en schrijven businessplan.	Kritische meedenkers
• Ondersteunen beginnende moestuinders	Mensen mobiliseren op politiek te beïnvloeden. Geen geld om stichting op te richten.	Start-up ondersteuning. Maar kost ook geld.	Financiële ondersteuning Hulp bij verbeteren businessplan

Op basis van de zes interviews zijn de volgende conclusies te trekken:

1. Er zijn grote verschillen tussen de initiatieven
 - a. Qua omvang (van opzetten moestuincomplex in opstartfase tot zorglandbouw met vijf medewerkers in dienst)
 - b. Qua ondernemers ervaring (van werkzoekende tot failliete ondernemer die opnieuw begint)
 - c. Qua strategie: langzaam organisch groeien zonder vreemd vermogen, tot professionele start met investeerders.
2. Er is behoefte aan ondersteuning
 - a. Financieel; Omvang verschillend, van kosten voor oprichten stichting tot volledige financiering huisvesting.
 - b. Toegang tot netwerken; Een aantal hebben dit zelf al geregeld. Ze willen graag leren van andere (meer ervaren) ondernemers.
 - c. Kritisch meedenkende coach; Een aantal hebben dit genoemd.
 - d. Specifieke kennis; Met name de grotere initiatieven hebben behoefte aan specifieke kennis zoals Marketing, Communicatie, ICT, Juridisch, Bedrijfsvorm.
3. Er is slechts zeer beperkt behoefte aan een fysieke locatie waar functies samenvallen (maar één van de zes die dit noemt en dan voor de opslag van producten)
4. Niet alle initiatieven kunnen ondersteuning betalen

Hoe zou een accelerator voor groene initiatieven in Almere er uit kunnen zien?

Hoe zijn de huidige ervaringen met accelerators in Nederland te verbinden met de behoeften die lijken te bestaan bij groene initiatieven in Almere?

Bij het ontwerp van een accelerator voor groene initiatieven zijn twee belangrijke ontwerp vragen:

1. Welke vragen in facilitering zijn specifiek gericht op groene initiatieven en welke zijn meer generiek?

Specifieke behoeften van groene initiatieven vragen om een aparte infrastructuur. Voor generieke behoeften ligt benutten van generieke structuren (KvK / RVO / Brancheorganisaties / lokale ondernemersclubs of provinciale ontwikkelmaatschappijen) voor de hand.

Functie	Specifiek voor groene initiatieven?	Toelichting
• Huisvesting	Nee	Een winkelpand, een plek op het industrieterrein / bedrijfsverzamelgebouw
	Ja	boerderij in of nabij de stad.
• Financieel	Nee	Algemene investeringsfondsen, subsidies, financiers
	Ja	Crowdfunding met relatie tussen het initiatief en de klanten (m.n. gericht op food).
• Toegang tot netwerken	Nee	Lokale ondernemersclubs / brancheorganisaties / KvK
	Ja	Netwerken van groene initiatieven
• Kritisch meedenkende coach	Nee	Via Lokale ondernemersclubs / brancheorganisaties / KvK / provinciale ontwikkelmaatschappijen / RVO
	Ja	Specifieke coach
• Specifieke kennis	Nee	Marketing, Communicatie, ICT, Juridisch, Bedrijfsvorm via Lokale ondernemersclubs / brancheorganisaties / KvK / provinciale ontwikkelmaatschappijen / RVO
	Ja	Gericht op de behoeften van groene initiatieven

Het overgrote deel van de behoeften zoals genoemd door de zes initiatieven is niet specifiek voor groene initiatieven. Daarvoor zijn al bestaande structuren. Voor specifieke behoeften van groene

initiatieven is er echter nog geen ondernemersgerichte infrastructuur. Daarin zou een accelerator kunnen voorzien. En dan is de volgende vraag van belang.

2. Op welk schaalniveau welke functies van een accelerator organiseren?

Kan dit het beste lokaal, regionaal of landelijk gebeuren?

Functie	Schaalniveau	Toelichting
• Huisvesting	lokaal	Huisvesting is per definitie lokaal. Specifiek voor groene initiatieven is wanneer het gaat om een Boerderij/Kas in of nabij de stad.
• Financieel	vnl. lokaal	Crowdfunding met relatie tussen het initiatief en de klanten (m.n. gericht op food). Is veelal lokaal. Tenzij het Stadlandbouw initiatief een regionale of zelfs landelijke binding weet te organiseren met haar klanten.
• Toegang tot netwerken	lokaal & regionaal en landelijk	Specifieke netwerken van groene initiatieven kunnen op alle drie schaalniveau's meerwaarde bieden.
• Kritisch meedenkende coach	Schaal-onafhankelijk	Het aantal coaches met specifieke kennis en ervaring met groene initiatieven is zeer beperkt. Ze zullen in de praktijk daarom al gauw regionaal / landelijk moeten opereren om voldoende expertise op te bouwen.
• Specifieke kennis	Schaal-onafhankelijk	Het aantal deskundigen met specifieke kennis en ervaring met groene initiatieven is zeer beperkt. Ze zullen in de praktijk daarom al gauw regionaal / landelijk moeten opereren om voldoende expertise op te bouwen.

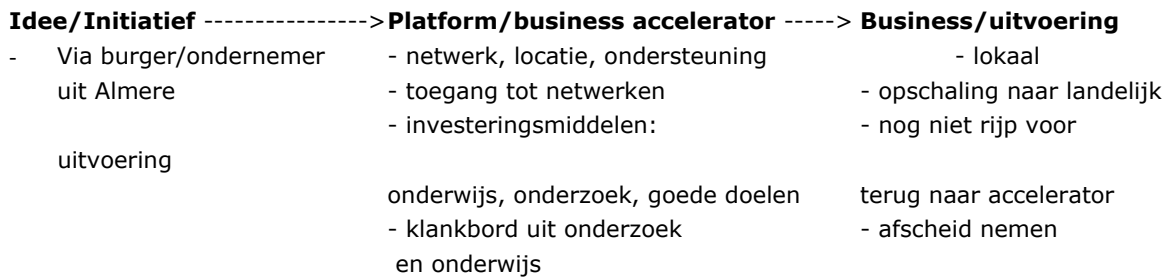
Het schaalniveau kan dus variëren afhankelijk van de functie. Uitgaande van het principe - lokaal wat kan en regionaal en landelijk wat moet - is nu duidelijk welke specifiek voor groene initiatieven accelerator functies op welk schaalniveau het beste zijn te organiseren.

Vereniging Buitenstad en een accelerator voor groene initiatieven in Almere

Kijkend naar Almere zien we dat verschillende soorten plannen en initiatieven hun weg vinden naar Vereniging Buitenstad en het is dan voor Vereniging Buitenstad de uitdaging om deze initiatieven tot wasdom te laten komen dan wel afscheid van te nemen. Die plannen en ideeën kunnen tot wasdom komen door gerichte ondersteuning vanuit een zogenaamde business accelerator zoals in de voorafgaande paragraaf beschreven. Vereniging Buitenstad kan binnen de organisatiestructuur een business accelerator inrichten waar diensten aangeboden worden (ondersteuning, financiën, toegang tot netwerken, locatie en specifieke coaching) waardoor een initiatief of plan als het ware uitgebroed wordt. Hierdoor wordt het uiteindelijk resultaat zichtbaar dat getypeerd kan worden als:

- Rijp voor uitvoering op kleine schaal (lokaal binnen Almere)
- Rijp voor uitvoering op grotere schaal (opschaling binnen en eventueel buiten Almere)
- Niet rijp voor uitvoering, wat moet er gebeuren om het wel zo ver te krijgen, er worden nog kansen gezien
- Nu niet rijp voor uitvoering en gaat ook niet lukken op termijn en besloten wordt om dit af te voeren.

Schematisch kan dit er als volgt uitzien:

Voor het inrichten van accelerator voor groene initiatieven in Almere kan Vereniging Buitenstad gebruik maken van haar bestaande netwerk aangevuld met relevante expertise.

Wageningen University & Research
Wetenschapswinkel
Postbus 9101
6700 HB Wageningen
T (0317) 48 39 08
E wetenschapswinkel@wur.nl

www.wur.nl/wetenschapswinkel

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

